

Minister voor MenW

Bestuurskern
Dir. Internationaal

Contactpersoon

5.1.2e

M +31(0)6 5.1.2e
5.1.2e@minienw.nl

Datum
27 februari 2020

Ons kenmerk
IENW/BSK-2020/38072

nota

Dossier Milieuraad op 5 maart te Brussel

Inleiding

Op 5 maart 2020 vindt onder Kroatisch Voorzitterschap de Milieuraad plaats in Brussel. Bijgevoegd treft u een overzicht aan van het programma en het dossier met daarin briefings per agendapunt. De briefings zijn onderverdeeld op basis van woordvoering door respectievelijk minMenW en minEZK.

Toelichting

De minister van EZK zal ditmaal ook deelnemen aan de Raad en een aantal interventies voor zijn rekening nemen. Zeer waarschijnlijk zullen alle klimaatonderwerpen tijdens de Milieuraad in de ochtend en het begin van de middag behandeld worden, dit maakt het voor u mogelijk om pas tegen het einde van de ochtend aanwezig te zijn. Om een duidelijk beeld te geven van de totale agenda van de Milieuraad zijn in uw Raadsdossier ook de stukken uit het dossier van de minister van EZK toegevoegd.

Programma

Donderdag 5 maart

- 10:30 Aankomst Brussel, Raadsgebouw
- 10:45 – 11:15 Overleg / meet&greet NRC journalist
- 11:15 – 12:00 Delegatieoverleg in de Nederlandse delegatiekamer
- 12:00 – 13:00 Mogelijkheden voor het houden van bilats
- 13:15 – 14:30 Lunchbijeenkomst NL'se Europarlementariërs
- 14:30 Aanvang middaggedeelte Milieuraad

Agendaonderwerpen:

- Raadsconclusies luchtkwaliteit
  - Evaluatie waterwetgeving
  - Vergroening Europees Semester
  - Diversenpunten
- 18:00 Einde Milieuraad
  - 18:15 – 19:15 Opfrisgelegenheid hotel
  - 19:30 Aanvang Reach Up Diner
  - 22:00 Einde Reach Up Diner

Vrijdag 6 maart

- 07:20 Vertrek naar locatie lancering Plastics Pact
- 08:00 – 09:00 Ontbijt met ministers
- 09:00 – 10:00 Meet&greet CEO's en ministers
- 10:00 – 13:00 Start lancering Europees Plastics Pact
- 14:00 Vertrek richting Den Haag

buiten verzoek

Bestuurskern
Dir. Internationaal

datum
7 februari 2020
oms kenmerk
NW/BSK-2020/38072

-

-

-

buiten verzoek

buiten verzoek

-

buiten verzoek

-

Bestuurskern
Dir. Internationaal

Datum
27 februari 2020

Ons kenmerk
IENW/BSK-2020/38072

buiten verzoek

buiten verzoek

buiten verzoek

Bilaterale ontmoetingen

De PV EU is bezig om in de marges van de Milieuraad bilaterale gesprekken in te plannen met enkele van uw Europese collega's. Hiervoor is een apart document opgesteld met kernboodschappen. Reeds bevestigd zijn: Eurocommissaris Sinkevicius; kabinetschef VP Timmermans, D. Samson en

buiten verzoek

Bilateraal gesprek Diederik Samson

Onderwerp: Green Deal + CE-actieplan

Doel van het gesprek/bezoek:

- Dit gesprek biedt de mogelijkheid om in te gaan op de Nederlandse inzet t.b.v. het Actieplan Circulaire Economie (CE), die de Commissie (CIE) op 13 maart 2020 (naar verwachting) uit zal brengen.
- Tevens biedt dit de gelegenheid om ook uit te weiden over de Green Deal (GD) in het algemeen en de relevante IenW thema's als duurzame mobiliteit in het bijzonder.

Benadrukken:

- Onderschrijven van het ambitieniveau van de GD en benadrukken dat de *Impact Assessment* t.a.v. ophogen 2030 doel snel moet verschijnen (mede namens EZK).
- Steun van NL voor volledig circulair Europa in 2050 en het CE actieplan. NL is blij met de CE strategie zoals geschetst in de GD, maar ziet graag extra actie op volgende thema's:
  - Stappen zetten naar circulair design van producten;
  - Maximaal benutten van *Extended Producer Responsibility* (EPR);
  - Uitbreiding en innovatie van de Europese recyclingcapaciteit;
  - Circulair maken van de transitie naar duurzame energietechnologie;
  - Identificeren van de infrastructuurbouw als een van de prioritaire sectoren;
  - Verduidelijken van de afvaldefinitie.
- Ontbreken van aandacht voor (internationaal) personenvervoer per spoor in de GD betreuren.
- Vernemen van inzet CIE op gebied van voertuigenemissies en de NLse steun hiervoor benadrukken.
- Opmerken om ook kleine voertuigen mee te nemen (e.g. brommers).

Vermijden:

- Toezegging doen over thema's van de GD buiten de beleidsterreinen van IenW.

Spreekpunten / Q&As

Algemeen – Green Deal

- Steun voor hoge ambities van de CIE. Belangrijk dat het in proportionele, uitvoerbare en kosteneffectieve wetgeving en beleidsmaatregelen wordt omgezet.
- Van belang dat Impact Assessment voor ophogen EU-reductie doel (50% naar 55%) tijdig beschikbaar is, i.e. beginnend zomer.

Actieplan Circulaire Economie

- Verheugd dat CE tot een van de speerpunten van de GD behoort en kijkt uit naar presentatie van het CE actieplan op 4 maart.
- Benieuwd op welke thema's NL de CIE kan ondersteunen bij het opstellen van het actieplan.
  - Aanbod: GD wenst bevordering van circulair ontwerp van alle producten op grond van één methodologie en gemeenschappelijke beginselen. NL heeft veel ervaring met een programmatische aanpak (*creating business through circular design* - CIRCO) dat als input kan dienen.
- Blij met onderwerpen benoemd onder CE in GD, maar zie graag aanvullende acties op volgende thema's:
  - Maximale benutting van EPR, door invoering van EPR voor meer productgroepen, t.b.v. afvalpreventie en verduurzaming van producten.

- Uitbreiding en innovatie van de Europese recyclingcapaciteit in zijn geheel. Dit vergroot waarde uit afval en voorkomt exporteren van afval.
  - Transitie naar duurzame energietechnologie circulair maken gezien afhankelijkheid van kritieke materialen enorm zal toenemen. Zo wil NL het concept 'Circulaire Windparken' EU breed uitrollen.
- Daarnaast van belang dat infrastructuurbouw (GWW), naast woningbouw, wordt meegenomen als prioritaire (energie-intensieve) sector.
  - Dit kan een substantiële bijdrage aan de klimaatopgave leveren: groot deel van materiaalgebruik en CO2-uitstoot komt namelijk niet van woningbouw maar van GWW-sector.
  - In het kader van circulaire infrastructuur is NL ook benieuwd naar uitwerking van Carbon Border Adjustment Mechanism. Klopt het dat CIE eerst naar cement zal kijken?
- Terugkomen op belang van wijzigen afvaldefinitie 5.1.2a.
  - Onduidelijkheid rond term "to dispose of" leidt tot verschil in interpretatie, wat een obstakel vormt voor verdere ontwikkeling van CE, hergebruik en afvalpreventie.
  - Wordt ook als prioriteit genoemd in rapport van Taskforce Herijking Afvalstoffen, o.l.v. Winnie Sorgdrager. Rapport kan met CIE gedeeld worden.
  - Niet alleen van belang omtrent CE actieplan, maar ook voor aankomende herziening van Waste Shipment Regulation.
- Positief dat er i.h.k.v. CE ook (nog steeds) aandacht is voor het tegengaan van onnodig plasticgebruik.
  - Het Europees Plastic Pact laat zien hoe LS dit al proactief te lijf gaan.

Duurzame mobiliteit

Personenvervoer spoor:

- Goed dat er aandacht is voor *modal shift*, maar gemiste kans dat (internationaal) personenvervoer per spoor niet is opgenomen. Heeft MinIenW al brief over gestuurd namens NL.
- Hoop op extra inzet van CIE. Te denken valt aan verbeteren internationale corridors, interoperabiliteit en beschikbaarheid van data, zodat het voor reizigers gemakkelijker wordt doorgaande tickets te kopen.
- Blijf hierover graag met CIE in gesprek.

Weg/elektrische voertuigen

- Blij met aankondiging aanscherpen emissienormen voor personen- en vrachtauto. Hoe ziet CIE dit voor zich? Als het daadwerkelijk herzien van recent overeengekomen normen, is NL graag bereid CIE actief te ondersteunen met coalitievorming, technische uitwerking, etc.
- (mogelijk) vragen naar inzet CIE t.a.v. kleinere voertuigen als brommers en herhalen dat NL CIE hier graag in ondersteunt [niet opgenomen in Green Deal; 5.1.2a]
- Voor de transitie naar elektrische mobiliteit belangrijk dat energietransitie gekoppeld is aan inzet op het gebied van mobiliteit. Dit t.b.v. de benodigde laad- en tankinfrastructuur.

- Benieuwd naar hoe CIE rol van fiets voor zich ziet. Fiets is een belangrijk middel voor verduurzaming stedelijke mobiliteit.

Factsheet: Green Deal

Algemeen – Green Deal

- De GD lijkt qua ambitie in het algemeen goed aan te sluiten bij het nationale klimaatakkoord, bij de inzet van het kabinet voor een circulaire economie, het beschermen van lucht- en waterkwaliteit, de ingezette transitie naar kinglooplandbouw en het versterken van biodiversiteit.
- T.a.v. klimaat pleit het kabinet voor een tijdige *Impact Assessment* voor het ophogen van het 2030-reductiedoel naar 50-55%. NL steunt een ophoging naar 55% en wil de discussie hierover idealiter voorafgaand aan COP26 in Glasgow afronden, om op tijd een *Nationally Determined Contribution* (NDC) met verhoogde ambitie te kunnen indienen bij de VN.

Actieplan Circulaire Economie

- NL heeft over de afgelopen jaren een actieve lobbystrategie uitgevoerd om CE hoger de Europese agenda te krijgen; idealiter middels een tweede actieplan.
  - De CIE zal dit actieplan op 4 maart presenteren, naar verwachting worden veel van de door NL aangedragen prioriteiten geïntegreerd. Desondanks zijn er nog een aantal thema's waar NL graag extra van de CIE ziet.
  - IenW is momenteel dan ook bezig met een verdiepingsslag op deze thema's, die via verschillende wegen worden ingestoken bij de CIE.
  - Deze onderwerpen zijn als volgt:
    - Stappen zetten naar circulair design van producten. Hierbij kan het Nederlandse CIRCO model als voorbeeld dienen.
    - Maximale benutting van EPR, bijvoorbeeld middels een sectorale focus op textiel, vloerbedekking en matrassen.
	5.1.2a
5.1.2a	5.1.2a
5.1.2a	
- Er zal meer geïnvesteerd moeten worden in een adequate recycling infrastructuur binnen de EU. Hierbij kan publiek-private financiering een rol spelen.
  - Transitie naar duurzame energietechnologie circulair maken omdat de afhankelijkheid van kritieke materialen enorm zal toenemen en noodzaakt tot een circulaire aanpak, zo wil Nederland het concept 'Circulaire Windparken' EU breed uitrollen.
  - Het actieplan spreekt over de bouw als prioritaire sector, maar noemt daarbij niet de GWW-sector. Dat is een belangrijke omissie die moet worden weggenomen, omdat in de GWW meer materialen, zoals beton en staal worden gebruikt dan in de woning- en kantoorbouw.
    - Het opnemen van de GWW-sector kan een substantiële bijdrage aan de klimaatopgave leveren. De wegenbouw gebruikt namelijk veel meer materialen, zoals beton, dan de woningbouw.
    - Bovendien zijn de ontwikkelingen in de wegenbouw vaak de voorloper van veranderingen in de woningbouw.
  - T.a.v. de afvaldefinitie: in september is er al gesproken over het belang om deze te wijzigen. De huidige vaagheid in de definitie (in Kaderrichtlijn Afval) met betrekking tot de term "to dispose of" zorgt voor onduidelijkheid en grote verschillen in interpretatie. Ook Europees Hof heeft dit zo benoemd.
    - Hierdoor blijkt het in de praktijk een obstakel voor de verdere ontwikkeling van de circulaire economie en worden hergebruik en afvalpreventie onnodig bemoeilijkt.
    - De herziening van de afvaldefinitie wordt ook als voornaamste punt naar voren gebracht in het rapport van de Taskforce Herijking Afvalstoffen, onder leiding van Winnie Sorgdrager. Deze kan via NL gedeeld worden met de CIE.
    - Zeker in kader CE actieplan en verder brengen van deze transitie en in het bijzonder t.a.v. de aankomende herziening van de *Waste Shipment Regulation* (EVOA), is het belangrijk dat we de kans grijpen hier meer sturing en duidelijkheid te geven en zo

hergebruik van afvalstoffen te faciliteren en de markt voor *secondary raw materials* een impuls te geven.

- Voor het Europese Plastic Pact ziet Nederland graag actieve betrokkenheid van de CIE.

5.1.2a

5.1.2a

- De LS actief betrokken bij het plastic pact hopen dan ook op aanwezigheid van de Timmermans bij de lancering op de 6^e.

Duurzame mobiliteit

Personenvervoer spoor:

- IenW werkt momenteel aan brief + non-paper voor de Commissie met suggesties voor maatregelen op het gebied van spoor.
- Deze is recent door MinIenW ondertekend – gezien tijdige huidige portefeuilleverdeling – en aan de Commissie gestuurd (Transportcommissaris Vaele en Timmermans).

Emissienormen:

- CIE heeft aangekondigd de emissienormen te gaan herzien. Gezien deze zeer recentelijk (2018 en 2019 voor resp. lichte voertuigen en zware voertuigen) nog zijn herzien, is de herziening van de CIE ambitieus.
- Nederland kan dit toejuichen, maar is benieuwd of de CIE voldoende idee heeft hoe dit aan te pakken.

Bestuurskern
Dir.Internationaal

Contactpersoon
5.1.2e
M +31(0)6- 5.1.2e
5.1.2e@minienw.nl

Datum
19 oktober 2020

Kenmerk
IENW/BSK-2020/203732

nota

Programma Milieuraad op 23 oktober in Luxemburg

Inleiding

Op vrijdag 23 oktober 2020 van 9:30-18.30 uur vindt onder Duits voorzitterschap de Milieuraad plaats, vooralsnog fysiek in Luxemburg. Bijgevoegd treft u een overzicht aan van het programma en het dossier met daarin briefings per agendapunt. De agenda voor de Milieuraad werd woensdag 7 oktober in Coreper voorlopig vastgesteld.

Toelichting

Delegatie

U wordt ter plekke ondersteund door de PVEU. Vanuit Den Haag zal, in verband met de beperkte delegatiegrootte (1+1) door COVID-19, geen ambtelijke ondersteuning afreizen. Luxemburg is vooralsnog code geel, maar zal woensdagochtend 21 oktober code oranje worden.

MinEZK zal niet aanwezig zijn. buiten verzoek

buiten verzoek

buiten verzoek

buiten verzoek

Ook MinLNV zal niet aanwezig zijn. U wordt verzocht LNV te vervangen tijdens de Milieuraad.

Voorbespreking

U wordt geadviseerd op donderdagavond 22 oktober de Milieuraad voor te bespreken met de PVEU, dit kan via Webex vanuit de auto of live in het Novotel. Alternatief is om de voorbespreking op vrijdagochtend 23 oktober van 7:30-7:50 uur via Webex of live te houden. U kunt aangeven wat uw voorkeur heeft.

5.1.2e

5.1.2e

is uw contactpersoon ter plekke (+ 5.1.2e oude telnr.

5.1.2e

Reisadvies

U kunt volgens de geldende regels afreizen naar Luxemburg als de dienstreis gezien wordt als noodzakelijk. De argumentatie bij de noodzakelijkheid van de reis

is dat de bijeenkomst doorgaat en alleen fysieke aanwezigheid mogelijk is (geen vervangende *video call* beschikbaar), dat er besluitvorming plaatsvindt op belangrijke onderwerpen en u het belang van het Nederlandse standpunt daarbij wilt borgen, en dat u alle maatregelen in acht neemt. De Ministerraad heeft op 4 september vastgesteld dat voor internationale bijeenkomsten in COVID-risicogebieden met oranje reisadvies (zoals bijv. EU-raden of bilaterale contacten) geldt dat deze, gezien het nationale belang, kunnen worden bijgewoond. Onderaan vindt u een toelichting. Tevens vindt u hier een toelichting op de COVID regels in het Raadsgebouw.

Bestuurskern
Dir.Internationaal

Datum
16 oktober 2020

Nederlandse inzet Milieuraad

buiten verzoek

buiten verzoek

buiten verzoek

buiten verzoek

buiten verzoek

En marge programma

buiten verzoek

Bestuurskern
Dir.Internationaal

Datum
16 oktober 2020

buiten verzoek

buiten verzoek

EC: U spreekt Commissaris Sinkevičius in de ochtend over de EU-chemicaliënstrategie en een verplicht percentage recyclaat in kunststoffen. Er wordt geprobeerd in de middag een gesprek met vicevoorzitter Frans Timmermans (tbc, alternatief Diederik Samsom) te arrangeren over het biograndstoffenkader en het Klimaatplan van de Europese Commissie.

buiten verzoek

5.1.2e

Toelichting Reisadvies Raad

Er zijn vooralsnog geen maatregelen vanuit de overheid in Luxemburg die het inreizen vanuit Nederland beperken. België is momenteel vanuit de Nederlandse overheid aangemerkt als code oranje, terwijl de Belgische overheid Nederland code rood heeft toegekend. Dit heeft echter vooralsnog allebei geen gevolgen voor uw doorreis per auto vanuit Nederland naar Luxemburg.¹ Op veel plaatsen, waaronder het Raadsgebouw, zal een mondkapje verplicht zijn, daarbij wordt geadviseerd deze te allen tijde te dragen en alert te zijn op (pers)fotografen.

Toelichting COVID-regels in het Raadsgebouw

Mesures COVID-19:

Porter un masque est obligatoire.

Le nombre maximum d'occupants par ascenseur est de deux. Il y aura des guides de bienvenue pour aider les participants. Nous vous recommandons d'utiliser les escaliers.

¹ <https://diplomatie.belgium.be/nl>

En raison des mesures liées à la COVID-19 et afin de permettre le traçage des participants, l'invitation à la réunion exigera des délégations qu'elles fournissent à l'avance des informations sur la composition de l'ensemble de la délégation qui se rendra dans les bâtiments du Conseil pour la réunion, y compris les personnes qui ne se rendent pas dans la salle de réunion (participants détenteurs d'un badge permanent, le personnel administratif, chauffeurs, agents de sécurité, etc.). Merci d'indiquer une personne de contact par délégation qui sera responsable de la collecte des données.

Bestuurskern
Dir.Internationaal

Datum
16 oktober 2020

Minister

Bestuurskern

Dir. Internationaal
Afd. F

Den Haag

Contactpersoon

5.1.2e
5.1.2e
M +31(0)6 5.1.2e
5.1.2e@minienw.nl

Datum

3 maart 2022

Kenmerk

IENW/BSK-2022/45225

nota ter informatie

Brusseldag - 16 maart 2022

Inleiding

U reist op 16 maart naar Brussel voor een aantal kennismakingsgesprekken.

In bijgaand dossier treft u aan:

- Uw programma;
- Briefing op volgorde van gesprekspartner (spreekpunten + relevante achtergrond);
- Relevante overige achtergronddocumenten.

Een geprinte versie van het volledige dossier komt u toe via uw secretariaat. Het dossier is afgestemd met de PVEU en met de relevante beleidsdirecties.

Een in het dossier nog openstaand punt is buiten verzoek
buiten verzoek I.v.m. de
elkaar snel opvolgende ontwikkelingen, ontvangt u hierover de inzet in een
nalevering. Indien andere recente ontwikkelingen aanleiding geven, wordt u
hier uiteraard ook nader over geïnformeerd.

Delegatie

U wordt tijdens de dag begeleidt door de PVEU. 5.1.2e
5.1.2e zal u begeleiden. Vanuit Protocol zal 5.1.2e aanwezig
zijn. Vanuit DI zal 5.1.2e aanwezig zijn, 5.1.2e

Programma

In de bijlage vindt u een gedetailleerd programmaoverzicht van uw deelname aan deze bijeenkomst. Dit is afgestemd met de International Support Desk en Protocol.

Doel is met name:

- Kennismaken met uw *counterparts* en Brusselse gesprekspartners om zodoende uw netwerk te verbreden en te versterken.
- Kennisnemen van de Europese agenda op de relevante IenW-terreinen voor de komende maanden en jaren van uw Ministerschap.

- Verkennen van de raakvlakken tussen de Nederlandse ambitie en die van uw Europese gesprekspartners op de relevante terreinen.

5.1.2e

5.1.2e

Doel van het gesprek:

- Nader kennismaken.
- U kunt enkele hoofdboodschappen uitdragen. Deze zijn hieronder opgenomen.
  - Voor de hand ligt dat u met name spreekt over het fit-for-55 pakket.
  - U kunt eventueel ook aandacht vragen voor de aankomende voorstellen voor EURO 7/VII emissiestandaarden en CO2-normen voor *heavy duty vehicles*. Deze dossiers liggen primair bij StasIenW, maar zijn voor IenW van groot belang.

Spreekpunten

Fit For 55 – algemeen

- Als Nederland steunen we het FF55 pakket volledig. Niet alleen noodzakelijk voor het klimaat, maar ook voor de autonomie van Europa. Iets wat met de oorlog in Oekraïne helaas extra urgent en duidelijk geworden is.
- Uiteraard is er alle begrip dat bij lagere ambitie bij het ene voorstel, dat elders gecompenseerd moet worden. Daarvoor is het echter wel belang om zicht te hebben op de verhoudingen. Wij zien daar óók een grote rol voor de Commissie, naast die van de lidstaten om de ambitie hoog te houden. Hoe houdt de Commissie zelf zicht op het doel van 55% procent en de onderlinge samenhang?
- Tenslotte, er moet ook actie zijn op aanpalende en ondersteunende beleidsterreinen. Zoals:
  - **Tijdige en accurate financiering**, juist in sectoren waar investeringen moeten bijdragen aan het op gang brengen van de transitie, zoals in de lucht- en scheepvaart. Zie hier ook een belangrijke rol voor het innovatiefonds.
  - **Ondersteuning van schonere vormen van vervoer**. Staatssecretaris IenW en voorgangers zijn al jaren actief op internationale spoorvervoer. Zien uit naar uitwerking en ondersteuning van de recente strategie van de Commissie.

Fit For 55 – Proces

- Van groot belang dat we snel komen tot resultaten in de onderhandelingen. Met name sectoren als de lucht- en scheepvaart hebben een lange weg te gaan en hoe eerder we daarmee starten, hoe beter.
- Moeten voorkomen dat de Transportvoorstellen (zoals AFIR en Fuels) naar de Europese Raad getrokken worden. Zal mogelijk ambitie niet ten goede komen als die onderdeel worden van een uitruil. Hoe ziet de Commissie dit?

Fit For 55 – Luchtvaart

- Wij vinden het van groot belang dat er inzicht is de consequenties op de luchtvaartsector van het totale pakket, o.a. als het gaat om **concurrentiepositie**. Wil Commissie hier nader naar kijken? Is de Commissie ook bereid om mogelijke oplossingen te onderzoeken, bijv. het toepassen van koolstofgrensheffing op diensten zoals vliegen?
- Commissie heeft altijd aangegeven dat het Fit for 55 een totaalpakket is en afzwakkingen van één voorstel opgevangen zouden moeten worden in een ander voorstel om de doelstelling te halen. Gezien het voorstel voor een kerosineaccijns unanimititeit benodigd heeft voorzien wij een lage slagingskans. Dit zou wat ons betreft gecompenseerd moeten worden door een **hogere bijmengverplichting onder ReFuel Aviation**. Hoe ziet de Commissie dit?

Fit For 55 – Scheepvaart

- Het **gestapelde effect van de maatregelen** voor scheepvaart (zee- en binnenvaart) zal bepalen of de transitie naar zero-emissie in de scheepvaart tijdig in gang wordt gezet – of leidt tot negatieve modal shift (water naar weg), ontwijking (via andere routes en bunkering via niet-EU lidstaten) en afkoop (reductie in andere sectoren).
- Uit ons lopende onderzoek naar dat gestapelde effect blijkt hier nog geen eenduidig antwoord op. Heeft de Commissie dit gestapelde effect scherp?
- Voor sectoren met een grote transitieopgave waarin er nog veel onzekerheid is over geschikte brandstoffen en technieken – zoals de scheepvaart – moeten er **voldoende middelen komen om de noodzakelijke investeringen op te starten**. Het kabinet wil dat deze Europese fondsen, zoals het Innovatiefonds, goed toegankelijk worden voor deze sector.
- Ziet de EC het risico dat investeringen nu in de maritieme cluster onvoldoende worden gestimuleerd en afgedwongen, waardoor de lange termijn doelstellingen onhaalbaar kunnen worden en de kosten later kunnen oplopen?

Fit For 55 – RED – Transport

- Alle transportsectoren moeten verduurzamen en de samenhang tussen RED, ReFuel Aviation en FuelEU Maritime is daarin belangrijk. NL is hierin ambitieus.
- Nederland heeft een **two-pager met mismatches** gedeeld met de Commissie en verschillende lidstaten waarin NL benadrukt dat **de RED, ReFuel en FuelEU goed op elkaar moeten aansluiten**, zodat verplichtingen haalbaar zijn en negatieve effecten voor de internationale concurrentiepositie van de internationale sectoren voorkomen worden.

- Ook blijft Nederland het belang van het versterken van toezicht en het vergroten van transparantie benadrukken om grootschalige fraudezaken met hernieuwbare brandstoffen te voorkomen.

Alternative Fuels infrastructure Regulation (AFIR)

- Volledige steun voor het voorstel van de AFIR. Een EU-breed dekkend netwerk van laadinfrastructuur is van groot belang voor de CO2-reductie in de mobiliteit.
- Hoop dat we op steun van de Commissie kunnen rekenen om het **verwijderen van de doelen voor HDV (zware voertuigen)** in 2025 in de recente compromisvoorstellen weer **terug te draaien**.
- Het niet uitrollen van een minimumniveau aan publiek toegankelijke laadpunten langs het TEN-T netwerk, zorgt ervoor dat bepaalde groepen van gebruikers worden uitgesloten. Juist in de nog relatieve beginfase van elektrische vrachtwagens en verduurzaming van zwaar vervoer, is dit een groot risico.

EURO 7/VII

- We hebben de Commissie in januari 2022 een non-paper gestuurd waarin Nederland haar ambities kenbaar heeft gemaakt wat betreft Euro 7. We willen **Euro 7 aangrijpen om te sturen op een zo streng mogelijk bronbeleid** met o.a. *lifetime compliance*, het uitbreiden van gereguleerde emissies en een één-emissie eis op het technische laagste niveau.
- Daarnaast hopen we dat de vertraging van het voorstel niet zal leiden tot een vertraging van de implementatie om zo snel mogelijk zoveel mogelijk impact te hebben én om de afgesproken datum rondom de afschaffing van de verkoop van nieuwe voertuigen met een verbrandingsmotor (2035) niet in gevaar te brengen.

Heavy Duty Vehicles (HDV)

- Nederland heeft vorig jaar het proces geleid om te komen tot een mondiale vrijwillige overeenkomst over emissieloos vrachtvoer. In deze overeenkomst spreken 15 landen uit dat in uiterlijk 2040 100% van de nieuwverkoop van voertuigen voor zwaar vrachtvoer emissieloos zal zijn (en in 2030 ten minste 30%). De mondiale overeenkomst merkt ook op dat in geavanceerde markten meer ambitie nodig en mogelijk is.
- Europese normen voor vrachtvervoer moeten consistent zijn met de Europese ambitie en doelen van klimaatneutraliteit. Daarbij zullen we meer ambitie moeten laten zien dan we mondiaal hebben vastgelegd. De herziening dit jaar van de emissienormen voor zwaar vrachtvervoer zijn daartoe een uitgelezen kans.

- In de loop van dit jaar zal het ook belangrijk zijn te laten zien hoeveel steun en mogelijkheden er zijn voor een verdere aanscherping. Die wordt breed gedragen door autoproducenten, steden, vlooteigenaren en een groot aantal landen. De technologie ontwikkelt zich snel en de kosten dalen. Dat positieve momentum moeten we maximaal benutten.

Achtergrondinformatie/toelichting

Fit for 55

In de bijlage vindt u een document met hoofdboodschappen per voorstel inclusief krachtenveld per voorstel.

Recentelijk sprak MinKE ook met Timmermans. Hierin kwam een aantal relevante punten aan de orde:

-

-

-

5.1.2a

-

-

-

Euro 7/VII emissiestandaarden

De Europese Commissie presenteert in juli 2022 een voorstel voor de nieuwe emissienorm voor personenauto's en bestelwagens (Euro 7) en zware bedrijfsvoertuigen (Euro VII). Dit voorstel is van belang voor Nederland, omdat het de vastgestelde limietwaarden bepaalt voor luchtverontreinigende emissies, zoals stikstof en fijnstof. Hier moet ieder voertuig dat op de Europese markt komt aan voldoen. Euro 7/VII is de opvolger van de huidige Euro 6/VI-emissienorm.

Nederland zet zich al jaren in voor een zo streng mogelijk bronbeleid, en in een non-paper hebben we onze ambities kenbaar gemaakt. Het is op 10 januari 2022 gedeeld met de Commissie en gestuurd naar een aantal lidstaten om met hen in gesprek te gaan over hun standpuntbepaling. Nederlandse bijdrage bouwt voort op de afspraken uit het Schone Lucht Akkoord 2019, en is gericht op verbetering van de luchtkwaliteit. In het non-paper pleit Nederland voor:

1. Het belang van een zo spoedig mogelijke introductie van een Euro 7/VII -norm;
2. Uitbreiding van praktijktesten naar alle rij-omstandigheden ('all driving conditions');
3. Handhaving van praktijkemissies over de levensduur van een voertuig ('life time compliance') en een verdere verbetering van monitoring en toezicht;
4. Nieuwe emissiegrenswaarden voor momenteel niet-gereguleerde luchtverontreinigende stoffen (waaronder ammoniak);

5. Eén emissie-eis per emissie (o.a. NOx en fijnstof) op het technisch laagst mogelijke niveau voor alle lichte voertuigen ongeacht de brandstof¹.

Heavy Duty Vehicles (HDV)

- Het voorstel hiervoor wordt verwacht eind 2022. Momenteel loopt een publieke consultatie over de aanscherping van de CO2-emissiestandaarden voor zware voertuigen. Nederland zal hierop reageren en is – net als bij lichte voertuigen – een van de landen geweest met meest uitgesproken ambitie op het dossier.
- Wegvervoer is verantwoordelijk voor 21% van de Europese CO2-uitstoot. Zwaar vrachtvervoer is verantwoordelijk voor 6% van de uitstoot. Zonder aanvullend beleid dalen de emissies in 2030 en 2050 met respectievelijk 7 en 12% ten opzichte van 2015 en daarmee onvoldoende voor de gestelde doelen in zoals opgenomen in de Europese Green Deal en het Fit for 55-pakket.
- Het uitgangspunt van IenW is dat de voorgenomen herziening ten minste moet passen bij de Europese klimaatambities. Deze komen neer op 55% CO2-reductie in de gehele EU in 2030 en een klimaatneutrale EU in 2050. Het reduceren van CO2-emissies van zwaar vrachtvervoer met ten minste 90% in 2050 is van cruciaal belang voor het behalen van deze doelstellingen. Dit vraagt om een helder signaal aan de markt om de transitie naar emissieloos vrachtvervoer te versnellen en tijdig te realiseren. Een aanscherping van de emissie-eisen is daarom noodzakelijk.
- De herziening van de CO2-normen biedt hiertoe de uitgelezen mogelijkheid om de uitstoot in lijn te brengen met de Europese klimaatdoelen. Een versnelling van de transitie naar emissieloos vrachtvervoer is goed mogelijk. Er komen steeds meer kostenconcurrerende technologische opties voor schoon vervoer en ook onder autoproducenten groeit de steun voor de transitie naar emissieloos vrachtvervoer. Benutting daarvan vraagt echter om een sterk signaal aan de markt.
- Belangrijk element waar Nederland ook bij zware voertuigen naar kijkt is een uitfaseerdatum van voertuigen met een fossiele verbrandingsmotor.

---

¹ De één-emissie eis betekent dat er voor de verschillende emissies geen onderscheid wordt gemaakt tussen verschillende voertuigen (dus de eis geldt zowel voor personenauto's als busjes), en geen onderscheid tussen het gebruikte brandstof (dus zowel diesel als benzine als andere brandstoffen moeten aan dezelfde emissie-eisen voldoen). Alle lichte voertuigen moeten dus dezelfde limietwaarde krijgen voor NOx, fijnstof en de andere emissie soorten.

TER BESLISSING

Datum

10 februari 2023

Onze referentie

IENW/BSK-2022/36002

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Internationaal
Afd. F

Beslistermijn

13-02-2023

Bijlage(n)

2

Aan

Minister en Staatssecretaris

nota

Narratief Gesprek Timmermans 21/2

Aanleiding

Op 21 februari brengt u (minister) een bezoek aan Eurocommissaris Timmermans. Doel van het gesprek is om informeel van gedachten te wisselen over de Nederlandse natuur-, milieu- en ruimtelijke opgaves in relatie tot de Europese inzet. Hierover is ook al kort gesproken in het BWO Natuurherschikking.

Voor dit bezoek is een narratief op powerpoint is ondersteunend hieraan ook voor aan de andere bewindspersonen.

Uw gespreksnotitie en dossier (min) en voorbereiding nog in beweging.

De powerpoint is beeldend en helder. Tweede helft van de powerpoint moet breder dan alleen NPLG, we benoemen infra/woningbouw/energietransitie/natuur en landbouw wel als challenge maar in de uitwerking is het nu alleen NPLG. Dat is wat mager.

5.1.2a

Geadviseerd besluit

- Graag uw (minister en staatssecretaris) akkoord met het narratief en bijbehorende presentatie uiterlijk 13/2.
- Indien u tijdens het gesprek aandacht wil vragen voor specifieke zaken, vernemen we dit ook graag t.b.v. uw dossier.

Kernpunten

- Het narratief en de powerpoint dienen als gespreksstarter voor het gesprek met Timmermans. Het narratief is opgebouwd tegen de achtergrond van de Nederlandse context voor de ruimtelijke opgaves en aan de vier Kamerbrieven van eind 2022 over de ruimtelijke opgaves.

5.1.2a

5.1.2a

5.1.2a

² Het gesprek zal in het Engels plaatsvinden, aangezien ook kabinetsleden van Timmermans aan zullen sluiten. Zodoende is het narratief ook in het Engels opgesteld.

- Het narratief benadrukt de Nederlandse steun voor de Green Deal en de intentie om een transformatie te ondergaan en schetst de algemene inzet daarvoor, maar benadrukt dat dit in een ingewikkelde context plaatsvindt.
- Het narratief doet daarbij wel een aantal suggesties waarop Nederland steun en inzet van de Commissie nodig heeft. Het betreft onder andere de ruimte binnen staatssteunregels om boeren uit te kunnen kopen en flexibele Europese regelgevende kaders met ruimte voor nationale/regionale aanpak i.p.v. absolute normstellende regelgeving.
- De powerpoint volgt deze zelfde lijnen en ondersteunt het verhaal visueel waar nodig. De powerpoint wordt geprint voor tijdens het gesprek puur voor de ondersteuning; er wordt geen presentatie verwacht.

Datum

10 februari 2023

Onze referentie

IENW/BSK-2022/36002

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir.Internationaal
Afd. F

Aan

Minister en Staatssecretaris

Bijlage(n)

2

Tijdpad

- Na uw akkoord of aanwijzingen zullen deze verwerkt worden samen met de aanwijzingen vanuit andere bewindspersonen. Deze gewijzigde versie zal voorliggen aan de HCEU van 15/2 voor interdepartementale afstemming.
- Er wordt nog gezien of er een voorbereidend BWO tussen de deelnemende bewindspersonen wordt gepland volgende week, voorafgaand aan het gesprek.

5.1.2a

Krachtenveld

- De notitie is ambtelijk afgestemd tussen LNV, BZ, EZK, BZK en IenW. Het is eveneens besproken in het DO stikstof van 9/2.

5.1.2a

5.1.2.a, 5.2.1 en 5.1.2.i

5.1.2a

Toelichting

Strategie

5.1.2a

•

!

•

!

•

5.1.2a

Datum
10 februari 2023

Onze referentie
IENW/BSK-2022/36002

Opgesteld door
Bestuurskern
Dir.Internationaal
Afd. F

Aan
Minister en Staatssecretaris

Bijlage(n)
2

Communicatie

- Er wordt nog gezien hoe de Tweede Kamer over het bezoek te informeren. Dit is van belang gezien de Tweede Kamer in het verleden onaangenaam was verrast dat over vergelijkbare bezoeken de Kamer niet was geïnformeerd.
- Verdere communicatie hierover wordt niet geadviseerd.

Let op: want is vr 17-2 via openbare agenda's van bwp al bekend

Setting gesprek

- Wanneer: Diner 21 februari; 19:30 uur
- Wie: MNS (delegatieleider), MinLNV, MinI&W, MinVRO

Begeleidende delegatie:

- MLNV + 5.1.2e
- MNenS + 5.1.2e
- MVRO + 5.1.2e
- MIenW + 5.1.2e 5.1.2e
- AZ: 5.1.2e er 5.1.2e 5.1.2e
- PVEU: Robert de Groot en 5.1.2e

Informatie die niet openbaargemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
2.	Narratief (concept 8/2)	Narratief voor gesprek met Timmermans langs bovenstaande lijnen.
3.	Powerpoint (concept 8/2)	Ondersteunende powerpoint presentatie.

The Netherlands in Transition

Chapeau

- The Netherlands strongly believes in the objectives of the Green Deal and has consistently supported a high ambition-level.
- We are aware that over the past decades we have stepped beyond the limits of the carrying capacity of our natural systems, in particular in NL, given for example the current status of our ground and surface water and Nature 2000 areas. Too often economic prosperity prevailed over ecological barriers.
- We have translated our ambitions into a wide and integrated transition, which requires absorption capacity and flexibility in different sectors, regions and public society.
- There is competition for limited space. Housing, cultural heritage, agriculture, nature, industry, and flood protection programs compete for the same space. NL has the second highest number of people per km² and the population is growing at the highest rate in Europe, requiring almost 1 million additional houses by 2030. The limitations in space also apply to marine waters. Our coalition agreement (2021) sets out an ambitious agenda for a comprehensive, and integrated transition to protect nature, restore biodiversity and provide long-term perspective for the agricultural and fisheries sector. Our approach is region-specific and we differentiate in regional objectives, as the quality of water, soil and nature differ per region.
- One of the leading principles is inevitability. Our approach is designed such that it ensures that our objectives are met. Recently we announced a specific approach for enterprises causing a very high deposition of nitrogen on vulnerable Natura 2000-areas (so called 'peak loaders'). In this approach we aim to reduce emissions by a generous buy-out scheme for farmers, while simultaneously preparing obligatory measures if insufficient reduction is achieved.
- A Transition fund of 24,3 billion euros is available to finance measures that contribute to the protection and the development of nature, cultural heritage, sustainable agriculture and new economic activities.
- We also invest in capacity to carry out measures and policies. This is to ensure that important conditions for delivering our policies are met.
- This transition requires integral spatial planning, tailor-made regional solutions and cooperation between all layers of government (including the EU) and society. This process takes time, especially given that the growing population requires housing and transportation, and the energy transition requires large-scale infrastructure changes.
- In the current legislative situation, construction of new and energy-neutralemission-free housing is slowed and energy transition projects are blocked.
- Other examples would be a potential absolute obligation for 'no net land take' or the prohibition of nature deterioration outside Natura 2000 areas, limiting the possibilities for building housing and infrastructure.
- As we want to keep our promises and fulfill our ambitions for the green transition, we would like to explore how CION can help us to realize our shared ambitions.
- How CION can help:
  - o Integrated approach: while we aim for the same objectives, the accumulation of policies, and sometimes even conflicting policies, is making it more difficult to facilitate the transition and meet overall objectives. Ex: more nature restoration + no net land take + more renewable energy. Many EU policies have a territorial impact which needs to be taken into account. An integrated territorial impact analysis also at EU level can therefore help us to achieve our common objectives.
  - o Flexibility and time: short term flexibility in the EU legislative framework to shape the transition in the local context and to local needs depending on the policy area. We need a system that provides flexibility at a local level to meet all obligations with qualitative norms and not quantitative and strict legislation that restricts solutions. No exemptions but flexibility to achieve aims.
  - o Tackling source pollution: currently dredging/earth movement e.g. is prohibited due to strict chemical norms, including PFAS, though this does not result in net-gains/losses. Proposals aimed at tackling pollution at the source are the basis for preventing such future challenges and can offer solutions, such as upcoming chemicals legislation, incl. PFAS-restriction, circular economy proposals (e.g. microplastics), etc.
  - o Political support: for state aid to buy out farmers who are willing to stop, and for reducing noise nuisance from aviation (Schiphol), especially given high-population density in surrounding areas (legal proceedings residents), in combination with a multitude of different public interests and an overall striving for better living quality.

- We understand trust in NL commitment is fragile. This visit is meant to strengthen our relationship, reaffirm our commitment and exchange ideas on the challenges ahead.

Background information:

Growing population

The Netherlands is a small and densely populated country and the population will continue to grow in the next years. The current population is 17,9 million and forecasts are predicting 19.8 million people by 2050. NL has the second highest population density in the EU (523, EU average 109 p/p/km²).

New Spatial Policy Document

The Netherlands is developing a new spatial policy document in which we formulate the coherent national spatial choices. We need these choices towards 2030 and 2050 to have vital rural areas, robust infrastructural networks and attractive liveable cities while reaching the goals for i.e. biodiversity, cultural heritage, water and soil quality, housing, renewable energy and economic development.

- Vital rural areas encompass for instance the transition of the agricultural sector, improvement of water quality and water and soil as leading principles. Robust infrastructural networks are created by giving space to fossil-renewable and linear circular parallel energy systems.
- We work towards climate neutral, natural and healthy living environments where work and amenities are in the vicinity. And where we fill in the mobility transition and housing needs. Bearing in mind that not all functions can co-exist within areas, spatial policy choices have to be made at a national as well as regional level. In order for the execution of these choices to be effective many of the policy choices need to be made with a reasonable amount of autonomy at a subordinate or local level.
- In the Netherlands we are implementing a new spatial and environment act (omgevingswet), where we prescribe what needs to be attained and not the measures by which the goals need to be attained. This creates the needed autonomy at the local level. In this regard a good practice avant la lettre was the program "space for the river" in which needed space to accommodate high rivers and floods was combined with the need to preserve the landscape. The goals, not the measures were prescribed at the national level but the specific plans were made in the local context. Local communities had a right to challenge and pose alternative solutions during the operationalization phase.

It would be helpful to adopt a similar approach for EU-legislation, whereby we can assess the territorial impact of cumulative legislation through a territorial impact analysis on an EU-level and with the setting of qualitative goals with (mandatory) programs to reach these goals.

National Transition Plans:

- Our key term is environmental quality, or more precisely spatial quality combined with the quality of the environment, all taking into account societal values and substantive standards for example with regard to health, safety and the natural environment.
- The Netherlands proposes a new, integrated approach and constantly and carefully considering all the affected interests.
- This approach is the means to reach our priorities: space for climate adaptation and energy transition, sustainable (circular) economic growth potential, strong and healthy cities and regions and the futureproof development of rural areas.
- For each priority in our strategy for spatial planning and the environment: space for climate adaptation and energy transition, sustainable economic growth potential, strong and healthy cities and regions, future-proof development of rural areas – we have formulated 22 national programs.
- Multiple programs were established in 2022 and their design is yet to be finalized. Most notably this includes the Agreement on agriculture (Landbouwakkoord) based on recommendations by a report of mediator Johan Remkes.
- The results will later feed into the National Rural Area Program (NPLG - Nationaal Programma Landelijk Gebied).
- It aims to translate country wide policy objectives down to individual company level. The central government and the provinces are currently working on a concrete version of the NPLG which is expected before July 2023.

NPLG – regional approach

- Area-specific policy program aimed at the transformation of our rural areas and the agricultural sector.

- Approach rests on three pillars: integral, area-oriented, inevitability.
  - o Main objectives: Nature / Nitrogen, Water Framework Directive, (EU and national) Climate Agreement and commitments
    - *Nature/Nitrogen*: by 2025: 40% of Natura 2000-acreage below critical deposition value, and by 2030 74%.
    - *Water*: By 2027 measures will have to be taken in order to meet the goals that have been laid down in the Water Framework Directive.
    - *Climate*: to achieve climate neutrality by 2050, the coalition accord has set the goal for 2030 on 55%-60% CO₂-reduction, 70% in 2035, and 80% in 2040. There is a climate- and transition fund of 35 billion euro for the coming 10 years (starting 2021).
  - o Other key elements:
    - Sustainable future for the agricultural sector. A sustainable future for the agricultural sector essential for a successful transition of the rural areas and for reaching the various targets. This will differ per region and entrepreneur.
    - Eye for socio-economic and cultural impact through socio-economic analyses part of regional area programs.
- Approach will maintain various mechanisms to guarantee realization of objectives.
- 1 July 2023 Regional Programs per province in which the goals and the measures are set forth.

Measures

- Acceleration of transition towards sustainable agriculture through extensification, conversion, innovation, legalization and relocation.
- Buying out by governments and termination of farms is an explicit part of this approach. This will not only be aimed at dairy farms but also at arable farms.
- Nitrogen reduction within industry and mobility takes primarily place through measures taken for climate objectives.
- Total budget for the integrated approach is 24,3 billion euros for 2022-2035. This is additional to other funds such as the structural nitrogen approach of 6 billion.

Water and Soil as leading principles:

- Several leading principles: no shifting of burden (to future generations, to other areas or functions, private to public), taking into account extremes, integrated management of water, drought and soil, water safety through several levels of action, less covering and no pollution of soil, integrated spatial approach, and comply or explain.
- Pursues both an overarching and region-specific approach.
  - o Overarching: e.g. increase climate resilience, reduce drinking water usage per capita, pursue source pollution prevention.
  - o Regional/area specific: different regions have different (economic and environmental) functions and thus require a different approach. Hence, take into account different challenges and approaches e.g. with regard to peatlands compared to salinizing coastal areas.

Energy Transition

- The Netherlands is committed to foster the energy transition in order to meet our common goals on climate on reducing carbon and fully supports the recently agreed upon Fit-for-55 legislation. In that regard, the Netherlands embraces the implementation of the measures in the REPowerEU package as well. Throughout the coming decade, we will invest an additional 35 billion euros and take many regulatory and pricing measures to speed up the climate and energy transition across sectors.
- In order to attain the goals, large scale projects for renewables are being created on both on-shore and off-shore. One of the key pillars is off-shore wind energy, with the ambition to provide 21GW in 2030 up to 70 GW in 2050. Further proposals for speeding up the permitting procedures can be of aid to this ambition.
- Currently, the energy transition in the Netherlands faces various serious legal and technical challenges. These challenges are - amongst others - caused by the fact that the Netherlands is a small-sized, densely populated member state.
- For example, the permits regarding the 380 kV high voltage network in Noord-Brabant are close to impossible to get due to nitrogen (Habitat directive), while a permit with compensation would take years for this essential project. That would block the move away from fossil fuels for the southern part of the Netherlands for many years.

- EU legislation on the deployment of renewable energy (from RePowerEU and the RED) and on nature protection (the nature restoration regulation and the bird and habitat directive) are at this point incompatible. The goals for offshore wind are not attainable without more leniency when it comes to bird victims. Without a relaxation of these limits, the NL is expected to no longer be able to provide permits for offshore wind in the North Sea.

Investment Climate

- Competitiveness and the investment climate can face consequences from the abovementioned challenges. Increasingly companies, both SMEs and larger industry, face uncertainty due to competing regulations and permitting processes. When looking into the environmental and spatial challenges we face, we should keep in mind our attractiveness for investments and the ease of doing business and ensure that companies can continue to contribute to a more sustainable society.

Sustainable food production from the sea

- The Netherlands is in transition towards a more sustainable marine food system which will take place within the carrying capacity of the ecosystem and which takes other human uses into account, also with the aim to provide fishermen clarity for the longer term.

I. AANLEIDING/DOEL GESPREK

- Op 21 februari brengen MinLNV, MinN&S, MinI&W en MinVRO gezamenlijk een bezoek aan Eurocommissaris Timmermans. Doel van het gesprek is om informeel van gedachten te wisselen over de Nederlandse natuur-, milieu- en ruimtelijke opgaves in relatie tot de Europese inzet.
- Er wordt voorbereidend aan het gesprek op 20/2 ook nog een BWO gehouden ter voorbereiding met de betrokken bewindspersonen. U kunt onderstaande hiervoor eveneens gebruiken.

II. KERNBOODSCHAP

- Centraal staat de vraag hoe NL effectief kan optreden om begrip te vergroten bij de Commissie (EC) voor de specifieke NL opgaven op het gebied van klimaat, energie en natuur, gezien de Nederlandse context van schaarse ruimte, hoge bevolkingsdichtheid en -groei en economische activiteiten.
- Doel is om medewerking van de EC bij de implementatie van het NPLG/nationale programma's te verzekeren in zoverre deze afhankelijk is van EU wet- en regelgeving en anticiperend op komende voorstellen.

III. Politieke context

•

•

5.1.2a

•

IV. AANWEZIGEN

Europese Commissie

- Frans Timmermans
- Diederik Samsom

Nederlandse delegatie

- MLNV + 5.1.2e
- MNenS + 5.1.2e
- MVRO + 5.1.2e
- MIenW + 5.1.2e 5.1.2e
- AZ: 5.1.2e
- PVEU: Robert de Groot en 5.1.2e

IV. STRATEGIE

- 5.1.2a
- 5.1.2a
- 5.1.2a
- 5.1.2a

To: [redacted] 5.1.2e) - DGWB [redacted] 5.1.2e @minienw.nl; [redacted] 5.1.2e) - DGWB [redacted] 5.1.2e @minienw.nl;
[redacted] 5.1.2e - DBO [redacted] 5.1.2e @minienw.nl; [redacted] 5.1.2e)BO [redacted] 5.1.2e @minienw.nl; [redacted] 5.1.2e
[redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e @minaz.nl
Cc: [redacted] 5.1.2e) - DGWB [redacted] 5.1.2e @minienw.nl [redacted] 5.1.2e -
DGWB [redacted] 5.1.2e @minienw.nl [redacted] 5.1.2e - DBO [redacted] 5.1.2e @minienw.nl; [redacted] 5.1.2e) -
DGMI [redacted] 5.1.2e @minienw.nl
From: [redacted] 5.1.2e) - DGMI
Sent: Mon 2/20/2023 5:24:11 PM
Subject: RE: Terugmelding vooroverleg
Received: Mon 2/20/2023 5:24:00 PM

Helder, dankjewel!

Van: [redacted] 5.1.2e) - DGWB <[redacted] 5.1.2e @minienw.nl>

Verzonden: maandag 20 februari 2023 17:18

Aan: [redacted] 5.1.2e) - DGMI <[redacted] 5.1.2e @minienw.nl>; [redacted] 5.1.2e) - DGWB
<[redacted] 5.1.2e @minienw.nl>; [redacted] 5.1.2e DBO <[redacted] 5.1.2e @minienw.nl>; [redacted] 5.1.2e - DBO
<[redacted] 5.1.2e @minienw.nl>; [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e @minaz.nl>
Cc: [redacted] 5.1.2e) - DGWB <[redacted] 5.1.2e @minienw.nl>; [redacted] 5.1.2e) - DGWB
<[redacted] 5.1.2e @minienw.nl>; [redacted] 5.1.2e - DBO <[redacted] 5.1.2e @minienw.nl>; [redacted] 5.1.2e) - DGMI
<[redacted] 5.1.2e @minienw.nl>

Onderwerp: RE: Terugmelding vooroverleg

H [redacted] 5.1.2e

Dank. Wat mij betreft vullen we vanuit IenW het lijstje EN DUs niet aan. Volgens mij moet dat lijstje kort blijven emn lenen onze punten zich niet voor dit overleg.

De minister is zeer goed op de hoogte van buiten verzoeken vervoersbeleid, hij gaat daarvoor niet specifiek nu iets aan de EC vragen, dacht ik. WBS is vooral goed nieuws (kost wel ruimte , maar vooral gelieerd aan NPLG en woningbouw)en nu geen specifieke vraag. Over bronbeleid en KRW lopen andere gesprekken (vraagt wel ruimte, maar dat kan ik je nog wel eens toelichten).

Met vriendelijke groet

[redacted] 5.1.2e

Werken buiten werktijd kan, maar is zelden noodzakelijk. Mail wanneer het jou past.

Van: [redacted] 5.1.2e) - DGMI <[redacted] 5.1.2e @minienw.nl>

Datum: maandag 20 feb. 2023 4:33 PM

Aan: [redacted] 5.1.2e) - DGWB <[redacted] 5.1.2e @minienw.nl>; [redacted] 5.1.2e) - DGWB <[redacted] 5.1.2e @minienw.nl>;

[redacted] 5.1.2e - DBO <[redacted] 5.1.2e @minienw.nl>; [redacted] 5.1.2e - DBO <[redacted] 5.1.2e @minienw.nl>

Kopie: [redacted] 5.1.2e) - DGWB <[redacted] 5.1.2e @minienw.nl>; [redacted] 5.1.2e) - DGWB

<[redacted] 5.1.2e @minienw.nl>; [redacted] 5.1.2e - DBO <[redacted] 5.1.2e @minienw.nl>; [redacted] 5.1.2e) - DGMI

<[redacted] 5.1.2e @minienw.nl>

Onderwerp: RE: Terugmelding vooroverleg

Dag [redacted] 5.1.2e

Dank voor de terugkoppeling. Even ter check en als vraag: het overzicht met punten qua 'en dus' zit volgens mij al uitgebreid in het dossier van de minister(s). Enerzijds overkoepelend van de hele delegatie – en daarin zitten ook inderdaad WBS sturend; dat in lijn met het narratief waarin ook een kort wensenlijstje zit. Daarnaast zijn er ook de IenW-eigen 'en dus punten', met daarin meer toelichting op deze overkoepelende punten, maar ook zaken als buiten verzoeken voorbeelden voertuigenbeleid als bronbeleid, etc. Beide stukken ook bijgaand.

Is het nu de wens vanuit het BWO om dit overkoepelende fiche verder aan te vullen? Moet het narratief verder worden aangevuld met wensen (bijv. uit een van de bijlages)? Of moet dit op een andere manier mee (in bijv. de PowerPoint)?

NB. op *no net landtake* zit er in het dossier voor M ook informatie. [redacted] 5.1.2a

[redacted] 5.1.2a

[redacted] 5.1.2a

[redacted] 5.2.1 en 5.1.2.i

5.2.1 en 5.1.2.i

Groet,
5.1.2e

Van: 5.1.2e) - DGWB <5.1.2e @minienw.nl>

Verzonden: maandag 20 februari 2023 15:53

Aan: 5.1.2e) - DGWB <5.1.2e @minienw.nl>; 5.1.2e DBO <5.1.2e @minienw.nl> 5.1.2e
5.1.2e - DBO <5.1.2e @minienw.nl>; 5.1.2e) - DGMI <5.1.2e @minienw.nl>

CC: 5.1.2e - DGWB <5.1.2e @minienw.nl> 5.1.2e DGWB
<5.1.2e @minienw.nl>

Onderwerp: Terugmelding vooroverleg

Urgentie: Hoog

Kort overleg. Er zal geen vooroverleg meer in Brussel zijn.

Overleg is tot stand gekomen op initiatief van Adema in kennismakingsgesprek met Timmermans.

Doel is om het narratief , het verhaal van Nederland scherper te maken en goed voor het voetlicht te brengen wat Nederland wanneer brengt. We willen kijken hoe we elkaar vooruit helpen.

Belangrijk om aan te geven dat het niet alleen om wensen lijstjes gaat maar juist om onze inzet te laten zien.

Minister IenW gaf aan dat hij het belangrijk vindt dat we een goede hoofdboodschap hebben: We zijn het ena dichtstbevolkte land, met een groeiende bevolking. We staan helemaal achter de doelen van de commissie. Echter met de instrumenten van de commissie komen we er niet, dan past het niet. Dan is de vraag: wat is het EN DUS lijstje. Dus hebben we concreet van de EC nodig:

Er schijnt een overzicht van de punten die vanuit LNV zijn aangebracht. Moeten wij aanvullen. Maar misschien vanuit IenW niet meer wensen, maar WBS als uitgangspunt ?

Wie begint:

- Piet begint, dan CHristianne dan Mark en Hugo.

5.2.1 en 5.1.2.i	5.2.1 en 5.1.2.i

Morgen om 14.00 uur nieuw document gereed.

Met vriendelijke groet

5.1.2e

Werken buiten werktijd kan, maar is zelden noodzakelijk. Mail wanneer het jou past.

DEPARTEMENTAAL VERTROUWELIJK

Contactpersoon

5.1.2e

T 5.1.2e

M 5.1.2e@rws.nl

Datum

7 oktober 2020

memo

Gesprek met Diederik Samsom 22/10

Beste 5.1.2e

Naar aanleiding van bespreking in de BSR over de Europese Green Deal is er een afspraak met Diederik Samsom ingepland, de kabinetschef van Eurocommissaris en vicevoorzitter van de Europese Commissie Frans Timmermans. Het gesprek vindt online –in het Nederlands– plaats op donderdag 22 oktober tussen 10:30 en 11:30.

Het doel van het gesprek is (nader) kennismaken met Diederik Samsom, je laten informeren over de EU Green Deal en enkele specifieke boodschappen mee te geven over de impact en kansen voor Rijkswaterstaat. Ook is er een 'non-paper' over (het gebrek aan focus van) 'de EU en circulariteit in de infrastructuur' geschreven door RWS i.s.m. IenW, BZK en EZK dat je onder de aandacht zou kunnen brengen (zie bijlage I).

Inleiding

Diederik Samsom is sinds 1 december 2019 kabinetschef van Frans Timmermans, die belast is met de uitvoering van de Europese Green Deal.

De EU Green Deal zoals die eind 2019 is gepresenteerd, is een brede agenda voor beleidsontwikkeling, normstelling en regelgeving voor de verduurzaming van de Europese samenleving en economie. Het is dan ook anders dan de sectorale green deals zoals die in Nederland gesloten worden tussen overheden, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. De uitwerking van de EU Green Deal is, gezien de omvang, gefaseerd en gefragmenteerd. Doel is om Europa uiterlijk in 2050 volledig Klimaatneutraal te maken (voor meer achtergrondinformatie is de 'oude' BSR annotatie in bijlage II toegevoegd).

De Europese Green deal kan in de uitvoering mogelijk veel impact hebben op RWS-kerntaken en het is goed om dit te markeren in het gesprek. Te denken valt aan o.a. 1. Circulair en CO2 neutraal maken van de bouw; 2. Zwaardere inzet op biodiversiteit tav RWS areaal en aanlegprojecten; 3. Europees ontwikkelen van kennis en standaarden tav verduurzaming van infrastructuur. Dit rechtvaardigt ook een actieve inzet.

Het gesprek is tot stand gekomen in nauwe afstemming met de PV Brussel. De plaatsvervangend Permanent Vertegenwoordiger (zeg maar

DEPARTEMENTAAL VERTROUWELIJK

Pagina 1 van 7

de NL plv ambassadeur bij de EU), dhr. Ronald van Roeden zal ook bij het gesprek aansluiten.

Datum
7 oktober 2020

Advies

1. (Nader) kennis maken met Diederik Samsom.
2. Je laten informeren over de voortgang en uitdagingen rond de Green Deal.
3. Kort de verduurzamingsopgave van RWS schetsen.
4. Enkele specifieke boodschappen meegeven (kansen en risico's aanstippen), waaronder het non-paper (bijlage I). Het non paper zal voorafgaand aan het gesprek –via de PVEU Brussel- aan dhr. Samsom gestuurd worden.

Deelnemers

Europese Commissie – Kabinet Timmermans

Diederik Samsom – kabinetschef

5.1.2e

PV Brussel

Ronald van Roeden - Plaatsvervangend Permanent Vertegenwoordiger

Rijkswaterstaat

5.1.2e

5.1.2e

Agenda

1. Opening
2. Korte kennismakingsronde
3. Toelichting vanuit de Europese Commissie op de Green Deal
4. Kort overzicht van de duurzaamheidsopgaven van RWS
5. Concrete aanknopingspunten EU-beleid in relatie tot RWS bespreken (eventueel toelichting Eric Boessenkool)

Toelichting

4. Duurzaamheidsinzet Rijkswaterstaat

- Rijkswaterstaat werkt (samen met ProRail) in opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat aan klimaat neutrale en circulaire Rijksinfrastructuur. We hebben de ambitie om in 2030 klimaatneutraal te zijn en circulair te werken v.w.b. het verbruik van onze eigen netwerken. De grootste impact van RWS zit in het werk dat aannemers in GWW verrichten (ca. 0,6-0,7 mTon CO2/jaar). Daarover is TK geïnformeerd.
- Dit betekent ook dat onze partners (andere overheden en bedrijfsleven) mee moeten gaan in deze ambitie.
- Rijkswaterstaat is op weg naar energieneutraal, we wekken binnenkort onze eigen stroom op via een windmolenpark op de tweede Maasvlakte en zetten stevig in op energiebesparing (b.v. overal led). Ook werken we toe naar een energie neutrale Rijksrederij (vloot).
- Wij werken in de Grond, Weg en Waterbouw langs 4 transitiepaden:
  1. Droog grondverzet en overige mobiele werktuigen;

- 2. Kunstwerken (o.a. bruggen, sluizen);
- 3. Kustlijn zorg en vaargeulonderhoud;
- 4. Wegverharding (o.a. asfalt).
- In Europees verband werken we nauw samen met de weg-, vaarweg- en waterbeheerders in andere lidstaten in innovatieprogramma's en subsidieprojecten.
- Voorbeeldprojecten:
  - o het circulaire viaduct bij Kampen (innovatie).
  - o de duurzame innovatieve aanpak voor versterking van de Afsluitdijk waarbij we meekoppelkansen realiseren (b.v. biodiversiteit/vismigratierivier).
  - o Aanleg van zonnepanelen en wit asfalt (waardoor er door weerkaatsing minder energie voor verlichting nodig is) tijdens renovatie van Gaasperdammertunnel.
  - o De Duurzame Parel voor de A16 waarbij het gehele traject en de tunnel onder het Lage Bergse bos energieneutraal zijn. De energie die nodig is om de weg en de tunnel te onderhouden, wordt door de weg zelf opgewekt met behulp van zonnepanelen.
  - o In Europees verband onder andere projecten gericht op bouwen met de natuur (kustbescherming) en het monitoren en terugdringen van onderwatergeluid op zee (goed voor biodiversiteit en maakt milieuvriendelijker aanleggen van windmolenparken mogelijk)
- Vanuit RWS willen we deze lijn graag doorzetten en Europese samenwerking is daarbij een belangrijk instrument.
- Daarnaast zetten we samen met andere departementen het areaal van RWS in om bij te dragen aan de energietransitie, biodiversiteit en klimaatadaptatie. Zo zijn we 10 hernieuwbare energie pilotprojecten aan het realiseren in opdracht van EZK en verkennen nu Opwek Energie Rijksgronden (OER) hoe we dit samen kunnen opschalen. We werken ook aan de Regionale Energie Strategieën (RES) mee met de verschillen energieregio's en doen daarbij meer kennis op over Aquathermie om te verkennen welke rol we kunnen spelen in de warmtetransitie.
- Enfin: Diederik Samsom heeft RWS eerder gesproken over Grootschalig opwek zonenergie in IJsselmeergebied, Geothermie en Aquathermie vanuit zijn vorige rollen. Functiecombinaties en integratie is interessant maar kunnen ook conflicteren met de kerntaken.

Datum
7 oktober 2020

5. Concrete aanknopingspunten EU beleid --> RWS

- Aangeven dat de verschillende elementen van de Green Deal Rijkswaterstaat de komende jaren zullen raken. Initiatieven op Klimaatmitigatie en adaptatie, Duurzame energie, Circulaire economie, Smart en duurzame mobiliteit, Biodiversiteit, Luchtwater- en bodemkwaliteit/vervuiling, raken een breed palet van het werk van RWS.
- Wij zien de Green Deal en de uitwerking daarvan in de nieuwe Europese subsidieprogramma's (Horizon Europe, CEF II, LIFE en Interreg) tevens als kans om onze eigen duurzaamheidsopgaven in te vullen en op Europees niveau kennis en innovaties te ontwikkelen.

- RWS wil haar nationale- en internationale netwerk inzetten voor het behalen van de doelen van de Green Deal. Ons internationale netwerk biedt een goede grondslag om de benodigde implementatie van innovaties op Europese schaal uit te rollen in samenwerking met relevant bedrijfsleven (zoals Automotive, Construction, Energy and Data). Een platform als CEDR (samenwerkende wegbeheerders van Europa) kan een rol spelen in de verduurzaming van mobiliteit en de Europese transportcorridors. Daarnaast hebben we uitstekende relaties met onze Europese counterparts: recentelijk hebben we gesproken met het nieuwe Duitse federale wegagentschap (Die Autobahn) over samenwerking op innovatie en verduurzaming.
- Rijkswaterstaat heeft veel kennis en ervaring met duurzaam inkopen, zowel in concrete aanlegprojecten als in EU-subsidie projecten. **Wij zien inkoop als belangrijk instrument om bijvoorbeeld de bouwsector steeds duurzamer te laten werken en ook CO2 te reduceren.** Er is een duidelijke meerwaarde om in Europees verband kennis uit te wisselen en te ontwikkelen. RWS heeft ervaring als Launching customer op het gebied van duurzaamheid. Succesvolle innovaties zoals CO2 arm asfaltbeton gaan we opschalen.
- De EU Green Deal zet o.a. in op verduurzaming van de gebouwde omgeving waarbij de focus voornamelijk ligt op huizen en kantoren. **De grond, weg en waterbouw komt in de plannen die tot dus ver gepresenteerd zijn nog nauwelijks terug en dat is een gemiste kans! (zie ook non-paper)** In Nederland is de bouwsector verantwoordelijk voor 40% van alle materiaalstromen, dat zal in de rest van Europa vergelijkbaar zijn. De helft daarvan gaat naar infrastructuur (wegen, bruggen, baggerwerkzaamheden). Ook dit heeft een stevige CO2-uitstoot. Wij willen graag zoeken naar Europese samenwerking maar in de huidige uitwerking van bijvoorbeeld Horizon zien we nauwelijks aanknopingspunten. **We dreigen in de uitwerking van de Green Deal de helft van de bouwsector te missen. Wat kan daaraan gedaan worden?**
- Heel concreet denken we in de bouwsector bijvoorbeeld aan het uitwerken van het idee van de emissieloze bouwplaats gericht op stimuleren van marktpartijen om ter plaatse te werken met zo min mogelijk uitstoot qua machines en materiaal (rollend bouw materiaal is bij uitstek een internationale markt qua leveranciers). Dit zal een stimulans geven bij bouwbedrijven alsook aanleverende machinebouwindustrie.
- Rijkswaterstaat is samen met IenW, BZK en NL PV in gesprek met de Europese Commissie (DG GROW, ENV, CLIMA) over duurzame infrastructuur. **RWS heeft een non-paper opgesteld waarin gepleit wordt voor een expliciete opname van de infra in de nieuwe EU bouwdiscussies en als een integraal onderdeel van de nieuwe EU strategie 'Sustainable Built Environment'. Wij zijn erg benieuwd naar de visie van dhr. Samsom hierop.**
- Als het over verduurzaming van mobiliteit gaat ligt de focus vooral op elektrificatie van vervoer en slim inrichten van logistieke

Datum
7 oktober 2020

systemen. Dat is essentieel, maar zonder de infrastructuur gaat dat niet lukken.

Datum
7 oktober 2020

- Biodiversiteit: RWS doet hier best veel aan (o.a. ecologie grote wateren, KRW, ontsnippering). Uitbreiden N2000 (zoals genoemd in green deal) kan conflicteren met RWS kerntaken, tenzij we toewerken naar een opdracht vanuit LNV. NL is een klein en dichtbevolkt land waar verschillende functies dus met elkaar kunnen conflicteren en vanuit de IenW areaalstrategie aan het verkennen zijn hoe we functies beter kunnen combineren (bijv. Wind- en zon energie in combinatie met wateropvang en natuurontwikkeling in bermen). Onderwerp duurzaamheid en RO. Weliswaar gedecentraliseerd maar hier zit dus wel de spanning in de uitvoeringspraktijk.
- Klimaatadaptatie en waterbeheer: bijvoorbeeld onderwerpen als droogte en zeespiegelstijging zijn Europese vraagstukken, die voor Nederland en Rijkswaterstaat de komende jaren steeds pregnanter zullen worden. We voeren nu stress-tests uit op onze netwerken om deze meer klimaatadaptief te maken. Monitoring van waterkwaliteit, realisatie van windmolenparken of natuurgebieden op zee vergt internationale afstemming, planning. Droogte en verminderde rivierafvoeren zijn grensoverschrijdende vraagstukken die negatief doorwerken op de Europese transportcorridors.

Non-paper Circulariteit in de infra (zie bijlage I)

- Een non-paper is een meningsvormend document waarmee partijen op Europees niveau een discussie willen entameren, zonder direct een officieel standpunt in te nemen dat een wettelijke consequentie heeft.
- In nauwe samenwerking met de ministeries IenW, BZK en EZK heeft RWS een zgn. Non-Paper over Circulariteit in de infra opgesteld. We sturen deze vooraf naar dhr. Samsom en horen graag in het gesprek wat hij ervan vindt.
- In dit paper roept RWS de Europese Commissie op om infrastructuur te integreren in de EU acties voor circulaire bouw en in de nieuwe 'Strategy for the Sustainable Built Environment' en doet een aantal voorstellen om dit mogelijk te maken (**zie samenvatting aanbevelingen non-paper**).
- Veel van de nieuwe EU CE-acties voor de gebouwde omgeving zijn gericht op gebouwen, hoewel infrastructuur even essentieel is voor het bereiken van een klimaatneutrale en circulaire economie. In Nederland hebben we een integrale aanpak voor circulair bouwen, als onderdeel van de Transitie Agenda Circulaire Bouweconomie. Gebouwen en infra hebben veel overeenkomsten, en zijn sterk van elkaar afhankelijk in termen van materiaalstroom en industrie. We zijn dan ook van mening dat **door de transitie niet gezamenlijk maar sequentieel aan te pakken, de infra geconfronteerd zal worden met standaarden voor de bouw die niet aansluiten op de infra, en dat de transitie naar circulaire infra daarmee op grotere achterstand wordt gezet.**
- Bovendien, **focussen op slechts één sector stimuleert de industrie niet om naar CE over te stappen en te innoveren,** ook omdat dan de volumes niet groot genoeg zijn. De enorme

inkoopvolumes van infrastructuurwerken maakt het interessant voor de markt te investeren in klimaatneutrale en circulaire oplossingen.

Datum
7 oktober 2020

5.1.2a

Mogelijke vragen tijdens het gesprek: **Wat kan RWS doen om anderen bij deze transitie te betrekken, to 'leave no one behind' en wat kan de EC doen om dit te mobiliseren?**

Samenvatting aanbevelingen non-paper

- Make the infra sector inherent to the Strategy for a Sustainable Built Environment and integrate high-quality reuse in infrastructure, preferably at the level of infra works;
- Extend the scope of digital logbooks for buildings to infrastructure and link it to CE-marking and product passports under the European Data Strategy and Common European Green Deal data space / smart circular applications. Rijkswaterstaat can contribute to this with knowledge and experience of passports for construction;
- Stimulate the use of Environmental Product Declarations (EPD) for life cycle assessments of construction works, based on existing CEN standards. The CPR should be at the forefront of product information to avoid duplication and ensure compatibility in view of the forthcoming extension of the Eco-design Directive, under the Sustainable Product Policy Framework. The extension thereof should take into account the design of infra works, as a material-oriented focus can lead to sub-optimization;
- Extend circular economy principles for buildings design to infra works, based on lifecycle approaches, and promote to integrate life cycle assessment in public procurement and the EU sustainable finance framework. This could be similar to the Level(s) framework for buildings;
- Let the European research funds call for climate neutral and circular infrastructure projects to extend the scope of building protocols to the infra sector.

Achtergrond gesprekspartners

Diederik Samsom was campagneleider bij Greenpeace en directeur van groen energiebedrijf HVC en stapte in 2003 over naar de politiek voor de PvdA. Nadat hij eind 2016 de strijd om het lijsttrekkerschap van Lodewijk Asscher had verloren, verliet hij de Nederlandse politiek. Samsom stond bekend als slim, inventief, dossiertijger en vasthoudend debater. Na zijn vertrek werkte hij als strategisch adviseur op het gebied van energie en technologie en was hij o.a. voorzitter van de klimaattafel voor de gebouwde omgeving. Sinds 1 december 2019 is hij kabinetschef van Frans Timmermans, vicevoorzitter van de Europese Commissie, waar hij zich voornamelijk bezighoudt met de EU Green Deal.

Datum
7 oktober 2020

Verduurzaming is ook in deze functie een van zijn belangrijkste drijfveren. Met actief beleid vanuit Europa – groene leningen, stimulerende maatregelen en vervuiling belasten – wil hij duurzame keuzes voor alle Europeanen mogelijk maken. Samsom geeft in interviews aan haast te hebben maar ook te geloven in de haalbaarheid van de hoge ambities, al vindt hij het wel een uitdaging om deze ambities op de lange termijn nog steeds scherp te houden in de COVID-crisis. De Green Deal ziet hij wel als kans om Europa sociaal en groen uit de crisis te investeren en daarmee een economie van de toekomst te bouwen.

Ronald van Roeden is Plaatsvervangend Permanent Vertegenwoordiger (Coreper I) namens Nederland bij de Europese Unie.

Hij werkt al ruim 20 jaar bij Buitenlandse zaken op verschillende posten. Hij is o.a. HR-directeur en plaatsvervangend SG van BZ geweest. Tussen 2009 en 2013 was hij diplomatiek adviseur bij AZ op Europese zaken.

In het Coreper I worden de volgende beleidsterreinen behandeld:

- landbouw en visserij (enkel financiële aangelegenheden of technische maatregelen inzake veterinaire, fytosanitaire of voedingsmiddelenwetgeving)
- concurrentievermogen
- onderwijs, jeugdzaken, cultuur en sport
- werkgelegenheid, sociaal beleid, volksgezondheid en consumentenzaken
- milieu
- vervoer, telecommunicatie en energie

I. DILEMMA'S EN VRAGEN

Aanleiding

N.a.v. het BWO op 20 februari wordt het dossier met onderstaande punten aangevuld. In het gesprek komt in eerste plaats het narratief aan de orde, dan de dilemma's en tenslotte specifieke dossiers.

- Bevolkingsdichtheid

- In een dichtbevolkt land als Nederland (conflicterende) regelgeving dilemma's oplevert voor de uitvoering van de transitie:
  - Verzoek aan de Commissie om het instrument van de integrale *Territorial Impact Assessment* vaker in te zetten bij het ontwerp van nieuwe EU-regelgeving.
  - Verzoek aan de Commissie om bij het ontwerp van regelgeving ruimte te laten om op lokaal niveau doelen te combineren en toegesneden oplossingen te vinden. Aanpak die een (kwalitatief) doel verplicht met ruimte voor maatwerk in de invulling.
  - Verzoek aan de Commissie om juridische patstelling te voorkomen waarbij EU-regels activiteiten beperken die juist bijdragen aan het behalen van doelen van dezelfde/andere maatregelen.

- Concrete verordeningen/richtlijnen waarop we met de CIE willen kijken zijn:

- Bodemrichtlijn/no net land take

5.1.2a

5.1.2a

5.1.2a

 NL zet in op een verplichting tot verbeteren van de bodemkwaliteit (sturen op doel).

- Natuurherstel

- Verslechtingsverboden i.c.m. uitzonderingsgronden in artikel 4 en 5. Deze zijn zodanig geformuleerd dat geen enkele verslechtering van (herstelde) natuurgebieden mag plaatsvinden tenzij per project is bewezen dat er sprake is van een overheersend publiek belang.
- Meer flexibiliteit voor eventuele verslechtering is nodig, door lidstaten te verplichten maatregelen (en deze op te nemen in het nationaal plan) te nemen met het doel verslechtering tegen te gaan op nationaal niveau.
- Art 6 natuurherstelverordening. Stedelijk groen. Geen percentages boomkroonbedekking en oppervlaktes groen voorschrijven. Maar wel een kwalitatief doel met de opdracht tot uitwerking van de noodzakelijke plannen.

- NPLG

- Vooral stilstaan bij hoe we optimaal met de EU kunnen optrekken om de transitie te realiseren. Daarbij past ook een reflectie waaruit blijkt dat Nederland de afgelopen decennia de grenzen voor wat houdbaar is voor de natuur en de leefomgeving heeft opgezocht en soms heeft overschreden.

- LBV+ & Nitraat:

5.1.2a

- LBV+

5.1.2a

o

5.1.2a

- Nitraat
  - o Nederland heeft naar aanleiding de brief van de EC (19 december jl.) een versnelling aangebracht in de implementatie van de voorwaarden vanuit de derogatiebeschikking (met name aanwijzing met nutriënten verontreinigde gebieden en bufferstroken). Regelgeving met invulling van deze voorwaarden gaat per 1 maart in. Vanaf dan zal NL dus voldoen aan de voorwaarden van de derogatie die de Commissie heeft gesteld.
  - o Wij vragen politieke steun voor de ingeslagen weg van Nederland bij de uitvoering van de derogatiebeschikking (en 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn)
- RENURE: informeel in onderling gesprek met dhr. Samsom
  - o Dhr. Samsom heeft afgelopen donderdag 16/2 een bezoek gebracht bij het bedrijf GroeneWoud Gas, waar uit mest biogas en kunstmestvervangers worden geproduceerd. U kunt dhr. Samsom vragen naar het bezoek en zijn indruk over hoogwaardige mestverwerking en het perspectief daarvan.

II. WOORDVOERINGSLIJN

Lijn in aanloop naar de ontmoeting met Timmermans

Voorafgaand aan het overleg met Timmermans hebben we deze lijn gehanteerd. Dit is ook afgestemd met het kabinet van Timmermans:

Woordvoeringslijn

- MVRO, MLNV, MNenS, MIenW spreken dinsdag in Brussel met Eurocommissaris Timmermans (Klimaat) over de Green Deal en de implementatie ervan.
- Elk van de ministers heeft een dossier dat raakt aan de Green Deal en dus belangrijk om in gesprek te blijven met betrokken Eurocommissaris.

Lijn na afloop ontmoeting Timmermans:

Na afloop van het overleg hebben we nu onderstaande reactieve lijn. Ook afgestemd/gedeeld met de departementen en de PV. Na afloop van het overleg is vanuit woordvoering nog contact met de PV om te controleren of de lijn nog de take out van het overleg met Timmersmans dekt.

De lijn wordt is voorafgaand aan het overleg al ter info gedeeld met het kabinet van Timmermans. Zoals aangegeven is onze lijn reactief.

Woordvoeringslijn

- De ministers Adema van LNV, Van der Wal voor NenS, De Jonge voor VRO en Harbers van IenW hebben vanavond met de Nederlandse Eurocommissaris Timmermans gesproken over de Green Deal en de uitvoering hiervan.

Dossier Bezoek Timmermans

- Het is belangrijk om hierover met de Europese Commissie in gesprek te zijn en de samenwerking verder te verstevigen
- Tijdens het gesprek hebben de ministers nogmaals onderstreept dat Nederland zich committeert aan de doelen van de Green Deal.
- Daarbij hebben de ministers ook aandacht gevraagd voor de specifieke Nederlandse situatie van hoge bevolkingsdichtheid en veel economische activiteiten in een relatief schaarse ruimte.
- Deze grote ruimtelijke druk zorgt voor dilemma's bij de uitvoering van de Green Deal en onze nationale opgaves op het gebied van o.a. natuur, stikstof, water, klimaat, woningbouw en energie.
- Het was nuttig om daarover van gedachten te wisselen met de Eurocommissaris.

Bilateraal gesprek Timmermans

Onderwerpen:

- 1) Climate Target Plan
  - 2) Biograndstoffenkader
  - 3) WCEF+
  - 4) CAS2021
-

1) Climate Target Plan & 2) Biograndstoffenkader

Doel van het gesprek/bezoek:

- Dit gesprek biedt de mogelijkheid om in te gaan op de Nederlandse inzet op het *2030 Climate target plan* (hierna: Klimaatplan) van de Europese Commissie, zoals in september jl. gepubliceerd.
- Uw gesprekspunten zijn opgesteld mede aan de hand van uw aanwijzingen uit de DGMI staf van 15 oktober jl. waar het Klimaatplan is besproken. U vindt cf. uw verzoek onder achtergrond ook de nadere toelichting zoals gevraagd tijdens deze staf over deze inzet.
- Het gesprek biedt de mogelijkheid om in te gaan op de inzet van Nederland m.b.t. biograndstoffen voor klimaat en circulair zoals dat is vastgelegd in het duurzaamheidskader biograndstoffen dat vrijdag 16 oktober aan de TK is aangeboden.

Benadrukken:

- Klimaatplan:
  - Aangeven dat NL blij is met het IA en ophoging naar ten minste 55%: er is een sterk fundament gelegd in Europees kader voor een doel op hoofdlijnen.
  - Snelle besluitvorming is nodig, conform afspraak Europese Raad van juni, ook om momentum te benutten en signaal richting rest van de wereld af te geven.
  - Op het gebied van duurzame mobiliteit: meer informatie verkrijgen over denken CIE over ETS-wegvervoer, belang benadrukken van CO2-normen en alternatieve brandstoffen. Dit alles als integrale opstap naar volledig zero-emissie vervoer.
  - Op het gebied van CE: van belang met name de Commissie nu te bewegen te werken aan een systematiek waarin de CO2-reductie door keteneffecten wordt toegerekend. Gekoppeld aan acties uit het CE-Actieplan (CEAP) en *renovation wave*, biedt dit een belangrijk handelingsperspectief.
- Biograndstoffen
  - Na een intensief proces is op vrijdag 16 oktober de brief over het duurzaamheidskader voor biograndstoffen aan de TK aangeboden.
  - NL wil inzetten op een opbouw van inzet van biograndstoffen voor chemie en materialen, bijv. in de bouw. Daarbij zijn biograndstoffen voorlopig nog nodig voor lucht- en scheepvaart en hoge temperatuurwarmte ter overbrugging totdat hier alternatieven voor zijn. Op kortere termijn wordt de inzet van biograndstoffen voor personenvervoer, elektriciteit en warmte afgebouwd.
  - Ook wil het kabinet inzetten op bioraffinage om efficiënt om te gaan met biograndstoffen.
  - De duurzaamheidscriteria voor biograndstoffen gaan gelden voor alle gereguleerde en gestimuleerde toepassingen. Daarbij sluiten we aan bij RED2 en nemen we sociaal-economische criteria op in convenanten met de sectoren.
- U kunt tenslotte Frans Timmermans uitnodiging onderstrepen voor de CAS en voor de WCEF+.

Vermijden:

- Klimaatplan: Toezegging doen over onderwerpen in het klimaatplan van de Commissie op IenW-terrein waar positiebepaling nog niet definitief is, zoals ETS-wegvervoer, ETS-scheepvaart, etc. Van belang eerst nadere uitwerking/duiding van de CIE te verkrijgen voordat een definitief standpunt bepaald kan worden.

- Biograndstoffen: Gesprek over moment van stopzetten van subsidie voor houtige biograndstoffen voor warmte. Besluitvorming hierover vindt plaats na onderzoek van PBL naar alternatieven.

Spreekpunten

---

1) Climate Target Plan

Algemeen (mede namens EZK)

-

5.1.2a

ETS-uitbreiding naar wegvervoer

- Kijken uit naar CIE-voorstel hoe wegvervoer onder te brengen in het ETS. Is er al meer zicht op hoe dit eruit kan gaan zien?
- Voor ons is het belangrijk dat dit aanvullend werkt op – en niet in de weg staat van – beleid dat bewezen effectief is voor vervoer (CO2-standaarden, RED II, etc). Hoe kijkt CIE hier tegenaan?
- Hoe zorgt CIE dat LS evenredig en naar draagkracht worden belast met voorstel uitbreiding ETS naar mobiliteit?

Hernieuwbare brandstoffen:

- Goed dat er ook aandacht is voor hernieuwbare brandstoffen voor de transportsector, inclusief zware voertuigen.
- In het Klimaatakkoord heeft Nederland al een hogere ambitie vastgelegd voor het aandeel hernieuwbare energie in wegvervoer en binnenvaart, bovenop de REDII-vervoersverplichting in 2030.
- Deze groei moet gepaard gaan met de transitie naar steeds geavanceerdere brandstoffen. Hieronder versta ik zowel de geavanceerde biobrandstoffen (gemaakt uit grondstoffen RED II bijlage IX lijst A) als hernieuwbare synthetische brandstoffen.
- Bij revisies dient dit type brandstoffen ondersteund te worden, zeker daar waar synthetische brandstoffen (RFNBO) nu nog geen extra ondersteuning kennen in de RED II.

- Welke voorwaarden zoals subdoelstellingen en limieten voor grondstofcategorieën zijn mogelijk in een revisie van RED II en hoe kijkt de CIE daar tegenaan?
- Ziet CIE t.a.v Euro7 met ons het risico van het langer aanhouden van een lock-in op weg naar zero emissie door strengere voorwaarden te verbinden aan het uitstoten van vervuilende stoffen, en hoe wil de CIE dit voorkomen?

Circulaire economie

- Heel goed dat Circulaire Economie centraal staat in de klimaatdoelen van de Commissie. CE is het ontbrekende puzzelstukje voor de klimaatopgave.
- De Commissie gebruikt voor het operationaliseren het Circulaire Economie Actieplan en het productenbeleid.
- Dat steunen wij volledig.
- De gebruikelijke manier om de CO2-reductie te meten is aan de schoorsteen. De CO2-reductie die met CE kan worden gerealiseerd is niet alleen aan de schoorsteen maar ligt ook verderop in de betreffende ketens. Dat maakt de toerekening van de CO2-reductie door circulaire maatregelen moeilijker.
- Wat Nederland betreft zou het goed zijn dat de Commissie actief werkt aan een systematiek waarin de reductie van CO2-emissies behaald door keteneffecten mag worden toegerekend bij de realisering van de klimaatopgave.
- Een dergelijke methodiek op Europees niveau maakt het ook mogelijk dat op nationaal niveau *alle* circulaire technieken gemeten en toegerekend kunnen worden bij het behalen van de klimaatopgave (zowel nationaal als Europees).
- De koppeling met de Renovatiegolf. De productie van gebouwen en bouwmaterialen dragen voor 5-12% bij aan de CO2-uitstoot. Als we de belangrijkste bouwmaterialen circulair maken, dan haal je 80% daarvan weg.

2) Biograndstoffen(kader)

- Biograndstoffen zullen nog enige tijd voor Nederland van belang zijn om zo op korte termijn CO2 te reduceren, maar we hebben oog voor de risico's.
- De inzet van biograndstoffen voor chemie en materialen in aanvulling op recycling is belangrijk voor de circulaire economie. De inzet van biograndstoffen voor chemie en kunststoffen komt lastig van de grond. Dit mede omdat deze CO2-vastlegging niet meetelt voor de klimaatdoelen. U kunt het belang benadrukken van een systematiek die dit honoreert en vragen of de CIE aan een dergelijke systematiek werkt (zie ook onder het kopje Circulaire Economie).
- Goed dat er ook aandacht is voor hernieuwbare brandstoffen voor de transportsector. NL is voorstander deze in te zetten daar waar geen alternatieven zijn, zoals zware voertuigen.

- In NL hebben we voor het Klimaatakkoord onderhandeld over strikte duurzaamheidsvoorwaarden aan biobrandstoffen, omdat wij het risico zien dat ongeclausuleerd stimuleren van het gebruik van biobrandstoffen leidt tot een lock-in, terwijl biobrandstoffen een overgang moeten zijn naar zero emissie.
- Welke voorwaarden zoals subdoelstellingen en limieten voor grondstofcategorieën zijn mogelijk in een revisie van RED II en hoe kijkt de CIE daar tegenaan?
- In de EU zijn grote landoppervlaktes die verlaten zijn en waar niets mee gebeurt. Dit land zou kunnen worden ingezet voor de teelt van biograndstoffen. U kunt aangeven dat we graag in gesprek gaan over de mogelijkheden vandit soort gronden (toepassing voor natuurontwikkeling, biograndstoffenteelt, extensieve landbouw, enzovoort).

Biograndstoffenkader

- Hierbij wil ik ook het belang van het versterken van privaat en publiek toezicht benadrukken om de duurzame inzet van biograndstoffen te borgen. Dit n.a.v. verschillende fraudezaken in Nederland met biodiesel.
- Deze zaken hebben mij duidelijk gemaakt dat privaat toezicht in Europa een goede basis is, maar dat publiek toezicht een essentiële aanvulling is. Bij revisies van stukken moet daar goed naar gekeken worden, om toezicht en transparantie te vergroten.

3) WCEF+

Doel van het gesprek/bezoek:

- Timmermans persoonlijk uitnodigen voor een sleutelrol in het WCEF+Climate op 15 april a.s. Voor de zomer heeft Timmermans een schriftelijke uitnodiging ontvangen.

Benadrukken:

- Het belang van de WCEF+Climate om aandacht te vragen voor de cruciale rol van CE in het behalen van de klimaatdoelen van de EU en wereldwijd en om de perspectieven van landen in ontwikkeling in Afrika en Azië in de transitie naar een CE te belichten.
- Het belang van een sleutelrol voor Timmermans in één van de hoofdsessies van het WCEF+Climate, als trekker van zowel de Europese green deal en het Europese klimaatbeleid.

Vermijden:

- Dat Timmermans zijn aanwezigheid delegeert aan Commissaris Sinkevicius. Sinkevicius zal op korte termijn ook schriftelijk een uitnodiging ontvangen. Zijn rol zou meer specifiek gericht kunnen zijn op de rol van de global circular economy alliance om de samenwerking met internationale partners wereldwijd te stimuleren.

Spreekpunten / Q&As

Timmermans (en/of Samson)

- Ik nodig je, na de schriftelijke uitnodiging voor de zomer, graag ook persoonlijk uit om een hoofdrol te spelen op het WCEF+Climate op 15 april a.s, virtueel of zo mogelijk in Nederland. De conferentie staat in het teken van de rol van CE in het behalen van de klimaatdoelen.
- Zoals ik in de Raad al heb gezegd, de rol van CE in klimaat is substantieel en is het geheime wapen in de klimaataanpak. Ik zou jou als drijvende kracht achter de Europese green deal én de Europese klimaataanpak, graag een hoofdrol geven op het WCEF+Climate podium en zou vereerd zijn als je dit samen met mij op wil pakken. Gezamenlijk kunnen we wereldwijd aandacht vragen voor de link tussen CE en klimaat, zodat dit niet langer een geheim is.

4) CAS2021

- Zouden als Nederland u graag een podium bieden tijdens de Climate Adaptation Summit in januari. Formele uitnodiging daarvoor is eerder deze week verstuurd (PM ligt nu voor aan MP ter tekening).
- Blijven graag ook in gesprek over de invulling hiervan.

Achtergrond

De achtergrond is opgebouwd uit: 1) fiche uitwerking ETS-wegvervoer, 2) fiche hernieuwbare brandstoffen/biobrandstoffen, 3) fiche uitwerking CE-inzet, 4) algemene informatie over het Klimaatplan van de CIE.

I – ETS-WEGVERVOER

Voorstel en inzet CIE

- De CIE stelt voor ETS uit te breiden naar wegvervoer en gebouwde omgeving.
- Vice-voorzitter Timmermans heeft bij meerdere gelegenheden benadrukt dat uitbreiding van ETS aanvullend moet zijn op bestaande CO2-standaarden, en dat de specificaties nog goed uitgezocht moeten worden. Verder benadrukt Timmermans regelmatig dat de transitie naar klimaatneutraliteit sociaal moet verlopen: "leave no one behind".
- Op 9 december presenteert de CIE de EU Strategie voor duurzame en slimme mobiliteit. Naar verwachting wordt hierin meer richting gegeven aan de voorstellen van de CIE in The Climate Target Plan. Over de inhoud is op dit moment nog niets bekend.
- DuMo is bezig met het opstellen van policy papers; de PV start een informeel lobbytraject op.

Positie Nederland

- NL is nog niet overtuigd dat ETS het juiste instrument is voor uitbreiding naar wegtransport, maar staat open voor verdere uitwerking.
- Vooral zorgen over effectiviteit en gebrek aan prikkels i.v.m. de lage prijselasticiteit, waardoor geschiktheid van ETS voor CO2-reductie in wegvervoer beperkt lijkt. Kosten van CO2 zijn in het ETS lager dan in de overige instrumenten t.b.v. wegtransport.
- Daarnaast is de vraag of een nationaal CO2-emissiesysteem voor brandstoffen niet nodeloos ingewikkeld is. Accijnzen kunnen ook navenant worden verhoogd. Een internationaal emissiesysteem kan het verschil in CO2-beprijzing binnen brandstoffen wellicht verminderen, maar kan ten kosten gaan van de nationale inkomsten wanneer de nationale beprijzing wordt verminderd.
- NL ziet ook het risico dat de brandstofleveranciers en/of autofabrikanten door uitbreiding ETS belast worden met te veel en mogelijk met elkaar strijdige regelgeving.
- NL zou, indien er een ETS voor wegvervoer komt, pleiten voor apart systeem voor transport, aanvullend aan reeds bestaande en binnenkort aangescherpte CO2-standaarden. Een aantal scenario's zal worden uitgewerkt.

Duits ETS-systeem voor wegvervoer

- Duitsland heeft in 2019 het Duitse Klimaatactieprogramma 2030 gepresenteerd, waarin CO2-beprijzing voor niet-ETS sectoren transport en gebouwde omgeving is opgenomen.
  - Vanaf 1 januari 2021 moeten bedrijven die benzine, diesel, stookolie en aardgas in omloop brengen, emissierechten kopen. Daarmee krijgt DUI twee systemen: EU-ETS en apart nationaal systeem voor niet-ETS.
	5.1.2a
5.1.2a	
- De prijs start in 2021 met 25 euro en loopt op tot 55 euro per ton in 2025. Vanaf 2026 wordt de prijs bepaald door veilingen binnen een kader van 55-65 euro.
  - Volgens DUI Milieuministerie wordt hiermee een liter benzine 7 ct duurder, diesel 7,9 ct, stookolie 7,9 ct en aardgas 0,6 ct per kilowattuur. De inkomsten worden gebruikt ter verlaging van de elektriciteitskosten en vergoeding voor auto-forenzen.
  - De nieuwe wetgeving geeft de Duitse regering toestemming vanaf de start van het nieuwe emissiehandelssysteem een compensatiemechanisme tegen het CO2-weglekken op te zetten.
  - In een uitgelekt strategiedocument (okt 2020) van de Vereniging van Duitse Kamers van Koophandel en Industrie (DIHK) staat dat bedrijven die de CO2-prijs moeten betalen "dringend behoefte" hebben aan compensatie (mhoo concurrentieverlies).

II. HERNIEUWBARE BRANDSTOFFEN/BIOBRANDSTOFFEN

Voorstel en inzet CIE

- Actieve inzet op alternatieve brandstoffen voor de transportsector, inclusief zware voertuigen (zoals vrachtwagens), en luchtvaart en scheepvaart.
- Herziening van de AFID.

Positie Nederland

- Goed dat er ook aandacht is voor hernieuwbare brandstoffen voor de transportsector. NL is voorstander deze in te zetten daar waar geen alternatieven zijn, zoals zware voertuigen.
- Deze brandstoffen zijn nog langer nodig in zware toepassingen voordat zij de overgang kunnen maken naar zero emissie.
- In het Klimaatakkoord heeft Nederland al een hogere ambitie vastgelegd voor het aandeel hernieuwbare energie in wegvervoer en binnenvaart, bovenop de REDII-vervoersverplichting in 2030.
- In NL hebben we voor het Klimaatakkoord onderhandeld over strikte duurzaamheidsvoorwaarden aan biobrandstoffen, omdat wij het risico zien dat ongeclausuleerd stimuleren van het gebruik van biobrandstoffen leidt tot een lock-in, terwijl biobrandstoffen een overgang moeten zijn naar zero emissie.
- Welke voorwaarden zoals subdoelstellingen en limieten voor grondstofcategorieën zijn mogelijk in een revisie van RED II en hoe kijkt de CIE daar tegenaan?

Relatie met Euro7

- De CIE heeft het voornemen om medio 2021 een voorstel te doen voor aanpassingen van de Euro 6/VI-emissienorm voor voertuigen.
- NL is voornemens deel te nemen aan de publieke consultatie voorafgaand aan het wetsvoorstel. De NLse inzet richt zich op het laten gelden van de Europese emissie-eisen voor voertuigen onder nagenoeg alle omstandigheden en gedurende de gehele levensduur van het voertuig.
- U kunt Timmermans vragen hoe de CIE een lock-in als gevolg van strengere emissie-eisen wil voorkomen.

II – CIRCULAIRE ECONOMIE

- Uit onderzoeken van TNO¹ en van TNO en Ecorys² blijkt dat de transitie naar een circulaire economie in Nederland kan leiden tot een reductie van CO2-emissies in Nederland van ongeveer 7,7 Mton in 2030 en ongeveer 13,3 Mton in 2050.
- Rekening ermee houdend dat in het klimaatakkoord de circulaire economie ongeveer 2 Mton in 2030 op moet leveren, is er aanvullend (voor de realisatie van 55% CO2-reductie op grond van de Europese Green Deal) de potentie om voor 5,7 Mton bij te dragen.
- Er is nog geen gevalideerde methode die de bijdrage van *alle* circulaire technieken in nationaal en Europees perspectief meetbaar en toerekenbaar maakt.
- Een gevalideerde methode vereist acceptatie in de EU.
- In het BNC-fiche over de Europese klimaatdoelen wordt opgenomen dat Nederland er op inzet om de klimaateffecten van circulaire maatregelen inzichtelijk moeten worden gemaakt.
- In de rapportage van de studiegroep Green Deal (o.l.v. Laura van Geest) wordt op soortgelijke wijze ingezet.
- In het CE Actieplan van de Europese Commissie is het volgende over de bouw en renovatie opgenomen: "De broeikasgasemissies ten gevolge van de materiaalwinning, de productie van bouwproducten, de bouw en de renovatie van gebouwen worden geschat op 5% tot 12% van de totale nationale broeikasgasemissies³. Een grotere materiaalefficiëntie zou 80% van deze emissies kunnen besparen⁴. "

---

¹ TNO (2018), De transitie van Nederland naar een circulaire economie. Effecten van het Rijksbrede Programma Circulaire Economie en de Transitieagenda's op de emissie van broeikasgassen

² Nog te publiceren.

³ <https://www.boverket.se/sv/byggande/hallbart-byggande-och-forvaltning/miljoindikatorer---aktuellt-status/vaxthusgaser/>

⁴ Hertwich, E., Lifet, R., Pauliuk, S., Heeren, N., ITC (2020), Resource Efficiency and Climate Change: Material Efficiency Strategies for a Low-Carbon Future.

Minister
Cc Staatssecretaris

Bestuurskern
Dir.Internationaal
Afd. F
Den Haag

Contactpersoon
5.1.2e

5.1.2e

M +31(0)6- 5.1.2e ienw.nl

Datum
13 februari 2023

Kenmerk
IENW/BSK-2022/40571

gespreksnota

Gesprek Timmermans 21/2

Aanleiding en doel

Op 21 februari brengt u (minister) gezamenlijk met MinLNV, MinN&S, en MinVRO een bezoek aan Eurocommissaris Timmermans. Doel van het gesprek is om informeel van gedachten te wisselen over de Nederlandse natuur-, milieu- en ruimtelijke opgaves in relatie tot de Europese inzet.

Het informele overleg vindt plaats in de residentie van PVEU Robert de Groot om 19:30 uur (Laurierlaan 30; 1150 St. Pieters Woluwe (Brussel)). Om 19.00 uur vindt een vooroverleg plaats met de Nederlandse delegatie. U wordt begeleid door 5.1.2e).

Er wordt voorbereidend aan het gesprek een BWO georganiseerd met de betrokken bewindspersonen (20/2, 15:15 uur).

- U (minister) zal hieraan deelnemen vanuit de auto. U ontvangt voor dit BWO een separaat advies.
- Aan dit BWO liggen ook het narratief en bijbehorende powerpoint voor. In uw dossier zitten nu de versies van deze stukken zoals deze aan het BWO zullen voorliggen.
- Evt. wijzigingen vanuit het BWO in de stukken worden uiteraard in uw dossier verwerkt.

Opbouw dossier

- Overkoepelend fiche (dossierstuk nr. 2):
  - Overkoepelend aan uw eigen bijdrage is ook een 'gezamenlijk' fiche opgesteld voor alle vier de bewindspersonen. Hierin opgenomen zijn de hoofdboodschappen waarvan het goed is dat de andere bewindspersonen ook op de hoogte zijn. De boodschappen daarin komen overeen met uw onderstaande inzet.
  - (Interdepartementaal) wordt voorgesteld dat u de punten maakt die primair voor IenW relevant zijn: 1) water en bodem sturend, en 2) het belang van bronbeleid.
- Uw eigen bijdrage (zie hierna p.3)

- o Gegeven de breedte van het gesprek en aangezien het precieze verloop lastig te voorspellen is, is uw bijdrage verder opgebouwd met adviezen voor te maken punten (i.p.v. 'vaste' spreekpunten) plus een korte toelichting, en aanvullende achtergrond. Deze kunt u gebruiken naar gelang van het verloop van het gesprek.
  - o De inbreng is geclusterd in 1) water en bodem sturend, 2) bronbeleid, 3) mobiliteitsontwikkeling, 4) Noordzee, en 5) luchtvaart.
- In de bijlage vindt u verder:
  - o Een *scene setter*;
  - o Het opgestelde narratief (versie 16/2; nog ter bespreking in BWO);
  - o De opgestelde powerpoint (versie 16/2; idem ter bespreking BWO).

Resultaten

- 5.1.2a
-

Politieke context

- 5.1.2a
-

Aanwezigen

Europese Commissie

- Frans Timmermans
- Diederik Samsom

Nederlandse delegatie

- MLNV +

5.1.2e
- MNenS +

5.1.2e
- MVRO +

5.1.2e
- MienW +

5.1.2e
- AZ:

5.1.2e
- PVEU: Robert de Groot en

5.1.2e

Strategie

- 5.1.2a
-

5.1.2a

Uw bijdrage

1. Water en bodem sturend

Advies: Benadrukken dat het ministerie 'water en bodem' als basis neemt voor de verdere ruimtelijke ontwikkeling in Nederland. Daarbij is klimaatadaptatie een noodzakelijke prioriteit.

Toelichting: NL stelt t.a.v. waterkwaliteit de bronaanpak voorop, hierbij valt ook te verwijzen naar onze inspanning om tot een totaalverbod op PFAS-stoffen te komen. U kunt benadrukken dat de bodem de basis voor veel functies is en dat duurzaam gebruik alleen kan bij een goede bodemkwaliteit. Tot slot merkt Nederland als Delta en deels onder zeeniveau natuurlijk veel van klimaatverandering. Naast mitigatie is daarom adaptatie, zoals met het Deltaprogramma, noodzakelijk voor ons voortbestaan.

Advies: Benadrukken omarmen de ambitie van de EC, zoals beschreven in de Green Deal. Echter, door de uitwerking in veel verschillende richtlijnen worden we in een aantal gevallen gehinderd om hier goed invulling aan te geven.

Toelichting: De doorwerking van de Europese richtlijnen bemoeilijken soms de wijze waarop wij de Europese ambitie willen realiseren met een risico op juridische patstelling. Zie onder achtergrond enkele voorbeelden. Op de vraag 'hoe dan wel?' kunt u reageren dat bijvoorbeeld flexibiliteit gewenst is in de toepassing van chemische normen, zeker als er (nagenoeg) geen milieu-effect is van handelingen (aanlegprojecten, baggeren). En dat er voldoende tijd moet zijn om maatregelen kosteneffectief uit te voeren, en om te anticiperen op veranderende (klimaat)omstandigheden.

Advies: benadrukken – volgend uit bovenstaande – dat Europees beleid op een aantal terreinen flexibiliteit vereist. Universele EU-brede maatregelen passen bijv. niet waar het gaat om bodembeleid. Dit geldt overigens niet voor alle beleidsterreinen. Bij bronbeleid (zie onder) of bij luchtkwaliteit is er gezien grensoverschrijdende karakter bijvoorbeeld juist wél een Europese aanpak nodig.

Toelichting: Zie hierboven.

Advies: Aangeven dat Nederland voornemens is om in de context van de VN-Waterconferentie 2023 ook 'water en bodem sturend' in te dienen als nationaal commitment. Uitspreken hoop dat ook Timmermans zelf bij de VN-Waterconferentie aanwezig kan zijn (dit kunt u ook uitspreken in de marge van het gesprek).

Toelichting: Hoewel de timing nog onder voorbehoud is, is de intentie dat Nederland het water en bodem sturend principe ook in mondiaal verband een plek zal willen geven. Timmermans is uitgenodigd om deel te nemen aan de VN Conferentie, maar heeft tot op heden nog niet toegezegd deel te nemen. Een sterke rol van de EU via deelname van Timmermans is ook interessant om de follow-up in EU-verband.

2. Bronbeleid

Advies: Benadrukken dat ambitieus bronbeleid vanuit de EU cruciaal is. Dergelijk bronbeleid ligt ten grondslag aan het halen van álle transitie (klimaat, milieu, natuur, en energie). Bij bronbeleid loop je bovendien niet tegen ruimtelijke beperkingen aan, waardoor een universele aanpak wél mogelijk is.

Toelichting: Bronbeleid is de meest effectieve aanpak, ook voor de ingezette nationale transitie onder het NPLG etc. Het pakt vervuiling bij de bron aan, voldoet aan het *pollutor pays* principe en voorkomt afwenteling van privaat naar publiek. Voorbeelden hiervan zijn het eerdergenoemde PFAS-verbod, een ambitieuze herziening van de REACH-verordening, en ambitieus voertuigenbeleid. Zie verder hieronder enkele andere voorbeelden waarvoor u aandacht kunt vragen.

Advies: Aandacht vragen voor het aanscherpen van de EU-richtlijnen op emissienormen voor de maximale uitstoot van luchtverontreinigende stoffen per vermogensklasse. Een aanscherping ervan op EU-niveau is veel (kosten)effectiever dan op nationaal niveau allerlei stimulerend en normerend beleid gaan voeren.

Toelichting: Zolang voertuigen en werktuigen voldoen aan de Europese emissienormen, mogen wij op nationaal niveau geen strengere wet- en regelgeving invoeren om die te verbieden. Alle modaliteiten dienen bij te dragen aan emissiereductie. Het betreft ook de mobiele werktuigen in de bouw en GWW sector en alle landbouwvoertuigen. Strengere Europese normen zijn veel doelmatiger en effectiever dan nationaal beleid. Specifiek het aanscherpen van emissienormen voor mobiele werktuigen zorgt voor een versnelling van de emissiereductie én vergemakkelijkt het uitvoeren van projecten met emissies in de bouwfase. Dus ondanks de stikstofproblematiek biedt emissieloos bouwen een kans om economische en maatschappelijke ontwikkeling mogelijk te blijven maken.

Advies: Aandacht vragen voor op EU-niveau specifiek stimuleren van de productie van nul emissie bouw materieel (*non-road mobile construction machinery*) en innovaties voor een nul emissie bouwplaats (*zero emission construction sites*).

Toelichting: zie het punt hierboven.

3. Mobiliteitsontwikkeling

Advies: Benadrukken van de Nederlandse inzet voor de mobiliteitsontwikkeling in de nieuwe woonwijken. Daar zal een flinke stap gemaakt kunnen worden in de duurzaamheids- en digitaliseringsambitie.

Toelichting: dit is voor NL van belang want er zullen veel extra woningen gerealiseerd worden. De mobiliteitsconsequenties zullen in de gebiedsontwikkeling mee lopen, zodat verduurzaming en digitalisering samen op trekken met de ontplooiingsmogelijkheden van de toekomstige bewoners van die gebieden. Het zou voor ons aantrekkelijk zijn op te trekken met andere lidstaten en gemeenten om regelgeving en best cases uit te wisselen. Bijvoorbeeld de 100 *Climateneutral and Smart Cities*.

4. Noordzee

Advies: steun vragen om gezamenlijk met de Commissie op te trekken om op de grote Noordzee de energietransitie, natuur en voldoende ruimte transport en duurzame voedselproductie integraal op te pakken. En daartoe het Nederlandse initiatief voor een verkenning van versterkte integrale samenwerking tussen de Noordzeelanden (*Greater North Sea Basin Initiative*

(GNSBI)) actief te steunen. Hierbij is ook het betrekken van het VK een belangrijk element.

Toelichting: Het Kabinet heeft in het Programma Noordzee 2022-2027 (onderdeel van het Nationaal Waterprogramma) voorgenomen om te verkennen hoe de integrale internationale samenwerking op de Noordzee kan worden versterkt. Daartoe werkt IenW interdepartementaal samen met EZK, LNV, RWS en BZ om het Greater North Sea Basin Initiative (GNSBI) internationaal van de grond te tillen. Het initiatief sluit aan bij de Europese Green Deal die tot een Noordzeebrede strategie oproept; en ondersteunt internationale samenwerking en coherentie waartoe de EU-richtlijnen Maritieme Ruimtelijke Planning en Kaderrichtlijn Mariene Strategie oproepen. Nederland wil hierin het voortouw nemen.

~~Buiten verzoek~~ luchtvaart

buiten verzoek

buiten verzoek

Advies: Het belang benadrukken van opname van de luchtvaart in de EU-taxonomie. De voorstellen van het platform om luchtvaart op te nemen in de klimaattaxonomie zijn ambitieus maar gebalanceerd, en zien wij zeer graag terug in de wet.

Toelichting: Luchtvaart veroorzaakt nu zo'n 2% van alle CO₂-uitstoot en dat aandeel gaat (met name buiten Europa) groeien terwijl andere sectoren verduurzamen. Het bereiken van netto-nul CO₂ en daarna hopelijk 100% emissievrije luchtvaart gaat veel kosten. Volgens de ICAO-studie naar het langetermijndoel (LTAG) gaat het om biljoenen dollars aan nieuwe vliegtuigen en duurzame kerosine waarvan een groot deel in ontwikkelingslanden.

Advies (passief): Steun vragen van Timmermans/DG CLIMA voor het traject van een nationaal CO₂-plafond. Eind maart neemt het kabinet een principebesluit hierover.

Toelichting: Het idee van een CO₂-plafond is om onze nationale CO₂-reductiedoelen voor de luchtvaart (2030, 2050 en 2070) te borgen. We verankeren ze in een wet en maken een mechanisme wat garandeert dat we ze

halen. Dat is wereldwijd uniek en het is niet eenvoudig om Europeesrechtelijk in te bedden. Steun van DG CLIMA is van belang, ook aangezien DG MOVE naar verwachting kritisch zal zijn hierop.

5.1.2e	
	5.1.2e

Toelichting

1. Water en bodem sturend

5.1.2a
- Enkele voorbeelden van juridische patstelling:
  - A.g.v. het niet halen van natuurdoelen i.v.m. stikstofdepositie worden ook projecten gehinderd die natuurverbetering tot doel hebben (zoals de aanleg van nevengeulen om de rivier natuurlijker in te richten).
  - Chemische normen zijn nodig voor de bescherming van mens en milieu. Door strenge chemische waternormen (zoals PFAS) wordt baggeren en ander grondverzet beperkt, terwijl dat netto geen effect heeft op de omgevingskwaliteit.
  - Door een uitspraak van het European Court of Justice i.v.m. de Water Framework Directive (KRW) is ook tijdelijke achteruitgang niet meer toegestaan. Dit geeft een ernstige belemmering bij de uitvoering van veel projecten.
  - Voor de ene richtlijn (KRW) moeten we natuurlijke processen herstellen, voor de andere (Bird- en Habitatdirective) moeten we bestaande waarden behouden. Dat gaat vaak niet samen.
- Het gesprek zal een hoog abstractieniveau hebben. Daarom is er niet voor gekozen om specifiek in te gaan op zaken als 'one-out-all-out' en de mogelijke problemen die na 2027 met de KRW kunnen ontstaan.
- Aandacht voor het risico op 'legal stalmate' is voor NL van belang want we worden beperkt door de uitleg van EU regels bij nieuwe ontwikkelingen (dijkversterking, klimaatadaptatie) én in het nemen van maatregelen om te voldoen aan EU doelen.
- Dit punt sluit goed aan bij het narratief, waarin is benadrukt dat de Nederlandse situatie zich kenmerkt door een omvangrijke bevolking op een relatief klein grondgebied met een sterke economie. Schaarste aan ruimte en ook schaarste aan milieuruimte is evident en vereist mogelijkheden tot flexibiliteit en maatwerk.
- 'Legal stalmate' heeft twee dimensies. De EC kan allerlei zaken meewegen voordat wordt overgegaan tot een inbreukprocedure. In het nationale recht worden de regels zwart-wit uitgelegd en de gevolgen daarvan kunnen voor een lidstaat groot zijn.
- Tot slot, de EC weet dat NL nog grote opgaven heeft rond bijvoorbeeld natuur en water. Het is goed daaraan te refereren om te voorkomen dat de indruk bestaat dat we met de behoefte aan flexibiliteit en onze bijzondere situatie alleen uit zijn op verder uitstel van moeilijke keuzes.

2. Bronbeleid

- Europees bronbeleid is voor veel van de IenW-transities een centrale factor. Het Europese Fit for 55 pakket is hiervoor een goed voorbeeld, bijvoorbeeld de CO2-emissienormen. Ook de recente EURO-7 emissienormen voor voertuigen zijn hiervan een goed voorbeeld.
- Daarnaast strekt dit zich ook uit naar bijvoorbeeld de Industriële Emissie Richtlijn (momenteel in onderhandeling) en de aankomende herziening van de REACH-verordening. IenW staat op beide voorstellen een ambitieuze aanpak voor, die (zowel nationaal als Europees) vanuit verschillende lobby groepen onder druk staat. Voorbeeld REACH:
  - De Europese Chemicaliënstrategie (Chemicals Strategy for Sustainability - CSS) kondigt een groot aantal wijzigingen aan om het beleid zodanig te moderniseren dat mens en milieu geen netto negatieve effecten van chemische stoffen ondervinden.

- o Die wijzigingen gaan voor een groot deel via het aanpassen van de REACH verordening. De Commissie heeft de voorgenomen publicatiedatum uitgesteld, vermoedelijk 5.1.2a
- o De Commissie nadert echter het eind van zijn termijn en daarmee is de ambitieuze inzet van de CSS in gevaar.

3. Mobiliteitsontwikkeling

Zie bijlage met *infographic* over de Nederlandse investeringen in wonen en bereikbaarheid.

4. Noordzee

- Het Kabinet heeft in het Programma Noordzee 2022-2027 (onderdeel van het Nationaal Waterprogramma) voorgenomen om te verkennen hoe de integrale internationale samenwerking op de Noordzee kan worden versterkt. Daartoe werkt IenW interdepartementaal samen met EZK, LNV, RWS en BZ om het *Greater North Sea Basin Initiative* (GNSBI) internationaal van de grond te tillen.
- Dit is volgens Nederland noodzakelijk omdat de huidige sectorale en verschillende geografische besluitvorming op de Noordzee onvoldoende zijn, vanwege ruimtelijke spanningen tussen de verschillende gebruikers op de Noordzee, cumulatieve ecosysteemdruk, veiligheids- en security-vraagstuk.
- Dit vraagstuk wordt alleen maar urgenter:
  - o De versnelde energietransitie op de Noordzee (ambitie NL REPowerEU package, Nldse ambitie 21 GW in 2030/ 70 GW in 2050, ambities buurlanden) kan mogelijk vastlopen door huidige regelgeving, sectorale belangen en maatschappelijke opinie. Ook kunnen de hogere EU-ambities van natuurherstel (EU-Biodiversiteitsstrategie en voorstellen voor Natuurherstelverordening, herziening KRM) onder druk komen te staan en spanning geven met andere gebruikers van de zee (scheepvaart, visserij, grondstoffenwinning).
  - o De cumulatie van de energietransitie samen met ander gebruikers heeft een grote impact op de draagkracht van het ecosysteem
  - o De beveiliging van een drukker worden Noordzee en digitalisering van informatiestromen vraagt ook om meer afstemming en samenwerking.
- De komende jaren zullen veel besluiten worden genomen over hoe de Noordzee eruitziet in 2050; daarom moeten we nu tot actie komen.
- GNSBI geeft o.a. invulling aan de wens van Energieministers van de *North Seas Energy Cooperation* (NSEC). In het Dublin Statement van september 2022 van NSEC hebben de energieministers vastgelegd om sterker de aansluiting te vinden.
- Het initiatief sluit aan bij de Europese Green Deal en de mededeling van de blauwe economie, (mei 2021) die tot een Noordzeebrede strategie oproept; en ondersteunt internationale samenwerking en coherentie waartoe de EU-richtlijnen Maritieme Ruimtelijke Planning en Kaderrichtlijn Mariene Strategie oproepen. Nederland wil hierin het voortouw nemen.
- 5.1.2a
- 5.1.2a, Het bevestigen van initiatief op politieke niveau van de Europese Commissie is van belang voor het verkrijgen van draagvlak op ministerieel niveau in de buurlanden.
- NL zet zich in om in 2023:
  - o Een internationale DG-bijeenkomst te organiseren in Frankrijk voorafgaand aan de Europese Maritieme dagen op 23/23 mei. Doel is

- deze verkenning op hoog niveau door te starten en gemeenschappelijke onderwerpen af te stemmen voor samenwerking.
  - Een back-to-back sessie samen met het Nederlandse North Sea Energy Cooperation-voorzitterschap te organiseren in november/december, waarin de verschillende ministers van maritieme ruimtelijke planning, energie en ecologie worden uitgenodigd. Doel is om een verklaring op te stellen over noodzaak tot versterkte integrale samenwerking op zee, onderwerpen voor samenwerking en inrichting/vorm van de daarvoor noodzakelijke organisatie (governance).
	5.1.2a
	5.1.2a
5.1.2a	In de North Sea Energy Cooperation is het bijvoorbeeld VK geen volwaardige partner (ondanks het recent ondertekenen van MOU).
- Daarom van belang om steun van de Europese Commissie te krijgen dat het betrekken van VK (net als Noorwegen) belangrijk is om de spanning tussen energie, natuur, transport en voedsel op te lossen in het Noordzebekken: ecologie, gebruik en veiligheid houden zich niet aan grenzen, we kunnen dit alleen samen oplossen.

Sluiten verzoekt luchtvaart

Taxonomie en luchtvaart

- De Europese taxonomie voor duurzame financiering is een systeem met lijsten voor zes milieudoelstellingen. Die lijsten definiëren groene economische activiteiten, zonder iets te verbieden of verplichten, zodat private financiering in die richting gestimuleerd kan worden.
- De twee lijsten voor klimaatmitigatie en -adaptatie zijn inmiddels een jaar in werking getreden en luchtvaart ontbreekt als enige sector daarin.
- NL heeft in de reactie op de consultatie in juni 2021 aangegeven dat er realistische criteria voor luchtvaart moeten komen

5.1.2a
5.1.2a
- In september 2021 en maart 2022 kwam het adviserende platform met lijsten nieuwe activiteiten om op te nemen in de taxonomie waarin luchtvaart wel staat.
5.1.2a
5.1.2a
- Sommige partijen staan klaar om veel efficiëntere reguliere vliegtuigen te ontwerpen of veel meer duurzame brandstof bij te mengen dan wettelijk verplicht is. De adviesrapporten bevatten realistische criteria om dit te toetsen.
- Het is van belang dat de taxonomie private financiering ook naar luchtvaart stuurt en deze niet als enige uitzondert, wanneer er daadwerkelijk significant sneller verduurzaamd wordt.
- Gevolg van niet, of zoals verwacht veel te beperkt, luchtvaart opnemen is in eerste instantie symbolisch. Over een aantal jaar verwachten we echter

groeierende druk op geldschietters om zo min mogelijk projecten buiten de taxonomie te financieren, waaronder via fiscale instrumenten.

CO₂-plafond voor luchtvaart

- Het CO₂-plafond is voor het eerst aangekondigd in de Luchtvaartnota, en daarna omarmd in twee aangenomen moties en het coalitieakkoord.
- De CO₂-emissiedoelen uit de Luchtvaartnota voor de internationale luchtvaart zijn:
  - In 2030 maximaal op niveau 2005;
  - In 2050 minimaal 50% reductie t.o.v. 2005;
  - In 2070 nul emissies.
- Die doelen gaan over emissies van de volledige duur van alle vertrekkende vluchten, en moeten volledig binnen de sector behaald worden. Dat is een verschil met bijv. het nieuwe ICAO-doel van netto-nul CO₂ in 2050 waarbij compensatie elders gebruikt mag worden.
- Daarnaast heeft Nederland subdoelen en ambities voor bijvoorbeeld duurzame brandstoffen (SAF): 14% bijmenging in 2030 en 100% in 2050. Ook hebben we aparte doelen en maatregelen voor verduurzaming van zowel de kleine/binnenlandse luchtvaart (GA) en grondgebonden operaties.
- In 2022 is een uitgebreide impact assessment uitgevoerd om de drie varianten (en subvarianten) te vergelijken, een actualisatie om met het Hoofdpijnenbesluit rekening te houden en een juridische beoordeling door HBJZ. In januari 2023 is het hele pakket aan de Kamer aangeboden en eind maart 2023 wordt een principebesluit verwacht.
- De strekking is dat een CO₂-plafond in de meeste situaties (wanneer men zich houdt aan de afspraken) niet zal 'knellen' en dus geen neveneffecten heeft.
- Juridisch gezien is alleen een plafond per luchthaven kansrijk. Geen enkele variant heeft alleen voordelen, en deze variant ook niet.
-
- De verwachting is dat wij de EC nog zullen moeten notificeren als er een wetsvoorstel ligt. Dit zal waarschijnlijk aan CLIMA gericht zijn wegens de potentiële raakvlakken met het EU ETS.

6. Bodemrichtlijn - Ambitie Europese Commissie irt No net Landtake (0-netto ruimtebeslag) en gezonde bodems

Op 16 februari jl. voerde een delegatie vanuit NL (

5.1.2e

) (

5.1.2e

) (IenW), (

5.1.2e

) (

5.1.2e

) (LNV) een gesprek met het team van de Europese Commissie (DG ENVI, afdeling Landgebruik en Landmanagement) dat verantwoordelijk is voor de Europese bodemstrategie en de Europese bodemgezondheidsrichtlijn een gesprek over de voor 7 juni a.s. aangekondigde richtlijn bodemgezondheid.

5.1.2a

The Netherlands in transition

Objectives

- Reaffirm commitment to the green transition
- Strengthen relationship with CION
- Discuss challenges ahead in this transition

Characteristics of The Netherlands

- Competition for land and marine waters:
  - Densely populated (2nd most populated after Malta) and growing population
  - High level of economic activities
  - Trade infrastructure to the rest of the EU: Port of Rotterdam, Port of Amsterdam, inland shipping, Schiphol
  - Innovative and efficient agricultural sector
  - 'Room for the River Programme' as flood protection approach in river areas

How we use our space

Energy transition

- 2030: 55-60% CO2 reduction
- 2050: Carbon neutral

Population growth

- 17,8 million inhabitants (2022)
- Prognoses: 2035: 19 million, 2050 19.8 million.
- Population density 523 p/km2 (EU average is 109. NL is second after Malta)
- Migrationsaldo 228.000 ('22) + 50.000 refugees in 2023

Housing + Infrastructure

Gov. plans for 900.000 new houses + corresponding infrastructure

Farmland

2,236,317
hectares

Forest and
natural areas

498,956
ha

Open water
254,947
ha

Inland water

371,941
ha

Recreational area
105,418
ha

Built-up area

361,526
ha

Road surface
115,563
ha

Semi-covered area
49,318
ha

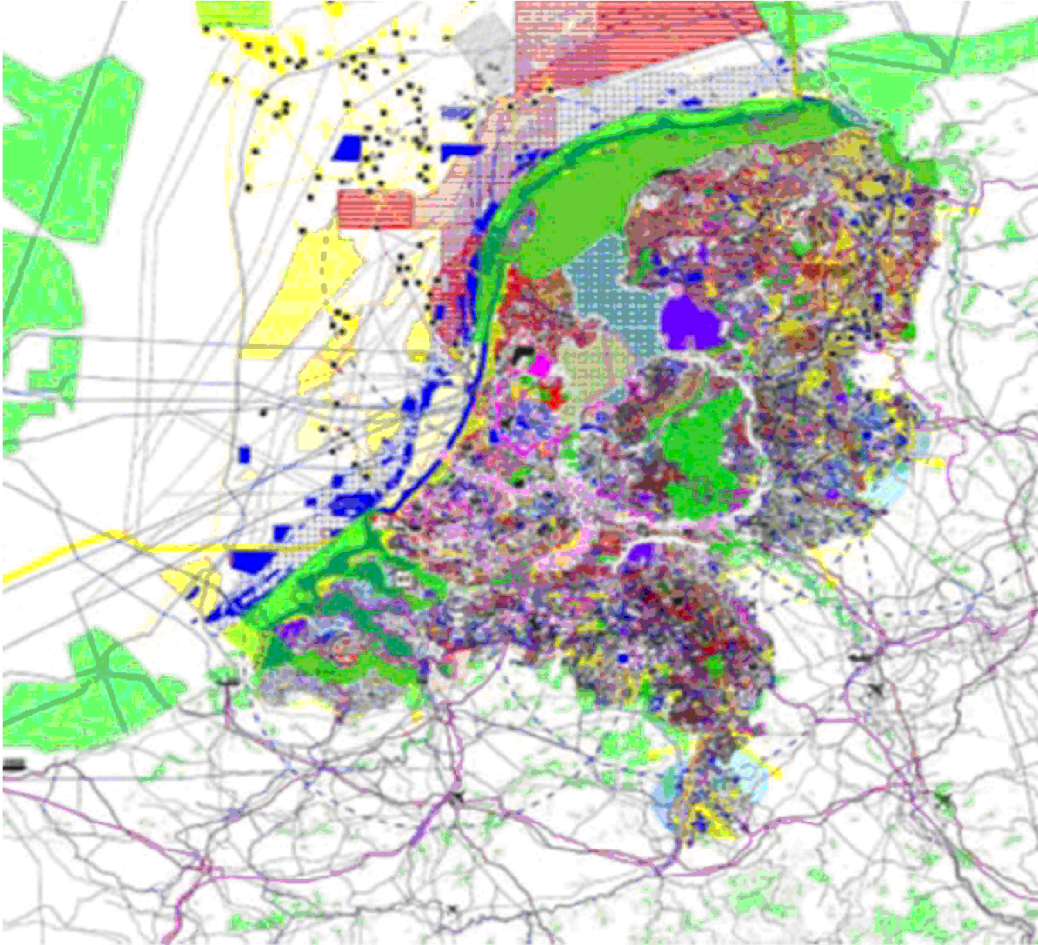
Challenges

- Absorption capacity
- Competition for land and marine waters
- Energy transition
- Growing population, high population density,
- Refugee crisis
- Fragile public support

Integrated spatial policy in relation to upcoming EU-legislation

The picture shows the multiplicity of spatial claims. It shows the 21 national interests the government has formulated in the national spatial strategy and includes e.g., improving biodiversity, water quality and housing.

Integral spatial choices are necessary and therefore attention is needed that stacking of EU policy and legislation does not prohibit this.

National Transition Plans

- Multiple programs are being established since 2022. A.o.:
  - National Programme of Rural Areas (*Nationaal Programma Landelijk Gebied*)
  - Regional plans for reducing Nitrogen emissions from livestock farming (gebiedsplannen 2023)
  - Agricultural agreement (*Landbouwakkoord*)
  - Housing programme
  - Principle of 'Soil and water are as steering principle' (*Water, bodem sturend*)
- Developing a new spatial policy document for coherent national spatial choices: towards vital rural areas, robust infrastructural networks and attractive liveable cities taking into account the energy, nature, agricultural and climate transition.

Example - National Programme for the Rural Areas (NPLG)

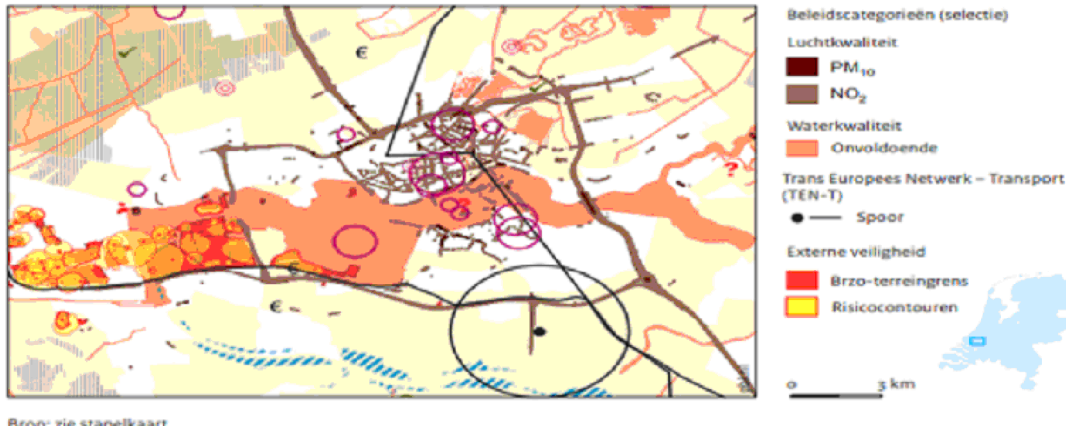
- Area-specific policy program aimed at the transformation of our rural areas and the agricultural sector in 2030
- Approach rests on three pillars: integral, area-oriented, inevitability.
  - Main objectives: Nature / Nitrogen, Water Framework Directive, (EU and national) Climate Agreement and commitments
  - Other key elements:
    - Sustainable future for the agricultural sector. A sustainable future for the agricultural sector essential for a successful transition of the rural areas and for reaching the various targets. This will differ per region and entrepreneur.
    - Eye for socio-economic and cultural impact through socio-economic analyses part of regional area programs
- Approach will maintain various mechanisms to guarantee realization of objectives.
- 1 July 2023 Regional Programs per province in which the goals and the measures are set forth.
- Central Government supports this transition with measures, financial and organizational support. Supported by a fund of 24,3 billion euros.

Legislation on a local level

Impact:

- EU legislation already impacts on almost every geographical area.
- More detailed EU legislation means less opportunities to design local area specific solutions.

Stedelijk beleid (regio Rijnmond)

Best practice Room for the River:

- Use of guiding principles instead of binding legislation:
  - Optimal solutions were reached while uniting several objectives.

Before

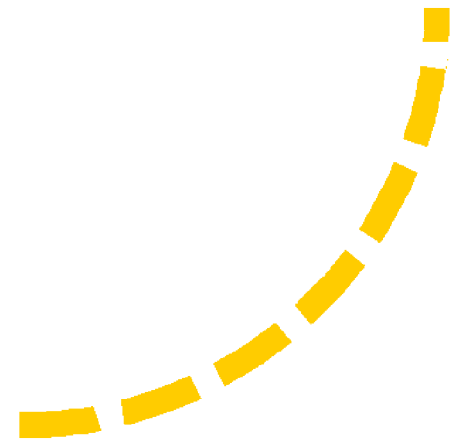
After

Cooperation

- Integrated approach
- Flexibility and time
- Tackling source pollution
- Political support from CION

Minister

**Directoraat-Generaal
Milieu en Internationaal**
Directie
Internationaal/International
Support Desk

Contactpersoon
5.1.2e

International Support Desk

T: 5.1.2e

Datum
8 maart 2022

Internationaal programma

Betreft Brusseldag
Plaatsen en Land België
Datum Woensdag 16 maart 2022

Rol U heeft bilaterale gesprekken met uw *counterparts* en relevante gesprekspartners binnen de Europese politiek.

Ondersteuning ter plaatse - 5.1.2e PVFU 5.1.2e
- 5.1.2e Min IenW/ 5.1.2e directie
Internationaal + 5.1.2e
- 5.1.2e
- 5.1.2e Min IenW/protocol + 5.1.2e

Coronamaatregelen

In België zijn vanaf 7 maart bijna alle coronaregels opgeheven. Ook het 'passenger locator form' vervalt vanaf 11 maart voor reizigers binnen de EU. Ik wil u aanraden om voor de zekerheid een mondkapje mee te brengen en uw QR-code, met name voor de toegang tot het Europees Parlement en de Europese Commissie.

	Woensdag 16 maart 2022
	Vertrek per auto naar Brussel <i>(Reistijd ongeveer 2 uur)</i> 5.1.2e (directie Internationaal) 5.1.2e en 5.1.2e (Protocol) begeleiden u tijdens de Brusseldag. 5.1.2e is ter plekke aanwezig. Adres: Graaf de Ferrarisgebouw Koning Albert II laan 20 1000 Brussel
11.00 -11.45u	buiten verzoek

11.45 uur	
12.00-12.30u	
12.30-13.00u	

buiten verzoek

13.00 uur	
13.15-14.15u	
14.15 uur	
14.30-15.30u	buiten verzoek

15.30-16.15u	Kennismakingsgesprek met de Diederik Samsom, Kabinetschef Eurocommissaris Frans Timmermans Gespreksonderwerpen: Voor de hand ligt dat u met name spreekt over het fit-for-55 pakket. U kunt ook aandacht vragen voor de aankomende voorstellen voor EURO 7/VII emissiestandaarden en CO2-normen voor <i>heavy duty vehicles</i>. Deze dossiers liggen primair bij de Staatssecretaris, maar zijn voor IenW van groot belang. Aanwezig: Diederik Samsom Diederik Samsom 5.1.2e PV/IenW: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e Min IenW Min IenW PVEU Locatie: Berlaymontgebouw
16.15 uur	Einde programma – vertrek naar Nederland

Item: Factsheet Narratief

I.   DOEL GESPREK

Op 21 februari brengen MinLNV, MinN&S, MinI&W en MinVRO gezamenlijk een bezoek aan Eurocommissaris Timmermans. Doel van het gesprek is om informeel van gedachten te wisselen over de Nederlandse natuur-, milieu- en ruimtelijke opgaves in relatie tot de Europese inzet.

II.   KERNBOODSCHAP

- Centraal staat de vraag hoe NL effectief kan optreden om begrip te vergroten bij de Commissie (EC) voor de specifieke NL opgaven op het gebied van klimaat, energie en natuur, gezien de Nederlandse context van schaarse ruimte, hoge bevolkingsdichtheid en economische activiteiten.
- Doel is om medewerking van de EC bij de implementatie van het NPLG/nationale programma's te verzekeren in zoverre deze afhankelijk is van EU wet- en regelgeving en anticiperend op komende voorstellen.
- Hieronder vindt u de hoofdboodschappen waarvan het goed is dat alle bewindspersonen op de hoogte zijn. Bij deze punten is ook een 'aangewezen' bewindspersoon vernoemd waarvan wordt voorgesteld dat deze het punt inbrengt.

Ruimtelijk Beleid → MinVRO

- Erkenning demografische situatie ten opzichte van beperkte ruimte
Nederland is een klein, dichtbevolkt land met een grote opgave op het gebied van woningbouw, energietransitie en klimaatadaptatie. Daarbij komt het feit dat we een open economie en infrastructuur hebben, ingericht op internationale handel en relaties. De groeiende bevolking en voorliggende uitdagingen zorgen voor complicaties bij het zorgvuldig uitvoeren van EU-regelgeving.
- Uitgebreide toepassing Territoriale Impact Analyse (TIA)
Behoefte aan integrale territoriale impactanalyses op EU-niveau. Daarbij dienen de effecten van de verschillende voorgenomen richtlijnen en verordeningen voor de verschillende regio's in Europa inzichtelijk te worden gemaakt. Op die manier worden (on)mogelijkheden in beeld gebracht, maar ook onderlinge beïnvloeding van regelgeving. Een integraal beeld van alle richtlijnen is nodig om zoveel mogelijk doelen te kunnen bereiken op de beperkte beschikbare ruimte.
- Flexibiliteit in EU-regelgeving en sturen op kwalitatieve doelen
Als er ruimte is om op lokaal niveau doelstellingen te bereiken, komen er betere oplossingen die passen bij Nederland. Wij vragen niet om een uitzondering, maar om flexibiliteit en kwalitatieve doelstellingen en voldoende tijd. Dit om een programmatische aanpak van de uitvoering en het combineren van doelen op lokaal niveau mogelijk te maken. Kwalitatieve doelstellingen in plaats van kwantitatieve normen en maatregelen bieden ruimte voor lokale, op maat gemaakte invulling van EU- en nationale doelstellingen.

NPLG → MinNenS

- U kunt benadrukken dat Nederland een grote opgave heeft in het fysieke domein (stikstof, natuur, klimaat, water). De afgelopen decennia heeft Nederland te vaak de grenzen van wat voor onze natuur en leefomgeving houdbaar is opgezocht en overschreden. De uitspraak van de Raad van State in 2019 is hierin een keerpunt geweest.
- Met het Nationaal Programma Landelijk Gebied kiest het kabinet nu voor een integrale aanpak waarin gebiedsgericht aan deze opgaves wordt gewerkt. Onontkoombaarheid is hierin een uitgangspunt. Met de recent aangekondigde aanpak voor piekbelasters wil het kabinet een forse stap zetten in het reduceren van stikstofemissie, waarbij ook verplichtend instrumentarium onderdeel is van de aanpak.
- U kunt aangeven dat in het realiseren van deze transitie u graag samen optrekt met de Europese Commissie en andere lidstaten: mogelijk kan Nederlandse aanpak bijdragen aan het vinden van (Europese) oplossingen voor lidstaten met vergelijkbare problematiek.
- U kunt daarbij ook een dilemma schetsen: in het tijdig realiseren van de transitie kunnen sommige vormen van EU regelgeving juist een belemmering vormen, bijvoorbeeld op het gebied van

Dossier Bezoek Timmermans

staatsteun. Hoe kunnen we optimaal gebruik maken van de EU zodat we hierin geen kansen laten liggen?

Landbouwakkoord → MLNV

- Alle afspraken zullen plaats moeten vinden binnen de kaders van het Europees beleid. Belangrijk voor ons is de Green Deal en daarbinnen de aankomende maatregelen omtrent voedselverspilling, het brede kader voor duurzame voedselsystemen in de EU, nieuwe wetgeving inzake dierenwelzijn en de wetgeving voor nieuwe genomische technieken, zoals gerichte mutagenese of cisgenese.
- Dit zal een hoog niveau van bescherming van de gezondheid van mens en dier en van bescherming van het milieu waarborgen en bijdragen tot een veerkrachtiger en duurzamer voedselsysteem door middel van innovatieve plantaardige producten.

Natuurherstel → MNenS

- De Nederlandse inzet is erop gericht om -met behoud van gelijke ambitie – meer ruimte te verwerven voor de wijze waarop deze ambitie met nationaal beleid wordt bereikt en rekening kan worden gehouden met andere, nationale, prioritaire beleidsdoelen.
- De Nederlandse inzet is erop gericht om -met behoud van gelijke ambitie – te komen tot algemeen geformuleerde kwalitatieve doelen en de bevoegdheid voor lidstaten om zelf beleid te bepalen die moet leiden tot het behalen van deze doelen.

Water en bodem sturend → MinIenW

- Benadrukken dat het ministerie 'water en bodem' als basis voor de verdere ruimtelijke ontwikkeling in Nederland neemt. Daarbij is klimaatadaptatie een noodzakelijke prioriteit.
- Benadrukken omarmen de ambitie van de EC, zoals beschreven in de Green Deal. Echter, door de uitwerking in veel verschillende richtlijnen worden we in een aantal gevallen gehinderd om hier goed invulling aan te geven.

Bronbeleid → MinIenW

- Benadrukken dat ambitieus bronbeleid vanuit de EU een belangrijk element is in de Nederlandse transitie. Dergelijk bronbeleid ligt ten grondslag aan het halen van álle transities (klimaat, milieu, natuur, en energie). Bij bronbeleid loop je bovendien niet tegen ruimtelijke beperkingen aan, waardoor een universele aanpak wél mogelijk is. De Nederlandse lobby voor een PFAS verbod is hiervan een goed voorbeeld.

Energietransitie → MNS

- Benadrukken dat ook de energietransitie vertraging ondervindt door bepaalde Europese regelgeving met andere doelstellingen. Een voorbeeld hiervan is de ambitie op hernieuwbare energie en de natuurwetgeving (zowel natuurherstelverordening in concept als huidige Vogel- en habitatrichtlijn). Zo lijken bijvoorbeeld de doelen voor offshore wind niet zondermeer haalbaar zonder meer ruimte op gebied van onder andere vogelslachtoffers. Zonder het zoeken naar mogelijkheden voor ruimte (waarbij sterk rekening wordt gehouden met belangen van natuurbescherming) kan NL naar verwachting geen vergunningen (kavelbesluiten) voor windparken op de Noordzee afgeven.

Vestigingsklimaat → MNS

- Desgewenst aangeven dat naast een aantal specifieke problemen/projecten, ook het behoud van het EU-brede vestigingsklimaat en concurrentievermogen moet worden meegenomen in de overwegingen over natuur-, milieu- en ruimtelijke opgaves. Hierbij inzetten op voorspelbaar Europees beleid dat de Europese industrie en bedrijven in staat stelt toe te werken naar een toekomstbestendige (digitale en duurzame) economie. Van belang dat de Green Deal voorstellen elkaar onderling versterken en niet tegenwerken.

Sustainable food production from the sea → MinLNV

- Nederland is in transitie naar een duurzamer marien voedselsysteem dat past binnen de draagkracht van het ecosysteem en dat rekening houdt met de beschikbare ruimte voor alle economische activiteiten.
- Door de uitbreiding van het areaal voor windenergie en voor herstel en bescherming van de biodiversiteit nemen de beschikbare visgronden af. Het is belangrijk dat onze vloot voldoende tijd

Dossier Bezoek Timmermans

krijgt om zich aan te passen en de nodige investeringen te doen voor een duurzamere visserij; minder impact op de bodem, minder brandstofintensief, selectievere vismethoden en flexibelere vaartuigen die kunnen vissen op kleinere en meer verspreide visgronden.

- De visserijsector vraagt, net als de landbouwsector, om langetermijnperspectief voor de vloot, ook voor dat deel van de vloot dat bodemtrawls gebruikt. Dit perspectief is nodig om de benodigde financiering voor deze investeringen te verkrijgen. Er zijn op dit moment geen alternatieven voor de bodemtrawlvisserij en innovatie kost tijd. De ontwikkeling van de pulsversnelling duurde 30 jaar. Er is perspectief nodig voor voldoende visgronden waar bodemtrawlvisserij mogelijk blijft, totdat er alternatieven klaar zijn om gebruikt te worden.

III. ACHTERGROND

1. NOVI

- Strikte regelgeving en juridificering compliceert ruimtelijke ordening. Bepaalde EU- regelgeving is zodanig dat er geen ruimte is voor lokale invulling of oplossing van verschillende opgaven. Nederland ondersteunt de doelstellingen uit de Green Deal en de doelen hierin op het gebied van klimaat, energie, landbouw en biodiversiteit. EU-regelgeving biedt veel mogelijkheden, maar er is aandacht nodig voor scherpere in de omschrijving/uitleg van deze regelgeving. Absolute invulling (kwantitatief) van doelstellingen bemoeilijkt de uitvoering van regelgeving, en zorgt voor tegenstrijdige (en soms onmogelijke) belangen op basis van EU-regelgeving.

Voorbeeld: No net landtake

In het kader van bodemkwaliteit is 'no net landtake' een doelstelling. Dit houdt in dat bij verstedelijking aandacht nodig is voor het op peil houden van de biodiversiteit. No net land take (in het kader van de voorstellen bodemkwaliteit) wordt in juni verwacht. Er is nog geen nadere invulling van de definitie van no net landtake bekend. PBL heeft benoemd dat als alle landbouwgrond die ingenomen wordt door verstedelijking geldt als landtake (uitgedrukt in hectare), de verstedelijkingsopgave onmogelijk wordt. Dit terwijl landbouwgronden ook niet altijd een betere bodemkwaliteit hebben dan stedelijk groen.

2. Landbouwakkoord

- Het akkoord beschrijft een toekomstbestendige positie van de landbouw als strategisch belangrijke economische sector, producent van duurzaam voedsel en grondstoffen en essentiële drager van een vitaal platteland. Partijen maken afspraken over de ondersteuning en de (wettelijke) kaders die nodig zijn om deze positie te behouden, door reëel verdienvermogen voor boeren in verschillende type gebieden mogelijk te maken.
- Er is geen duurzame toekomst voor de landbouw als de landbouw haar bijdrage niet levert aan de genoemde opgaven op het gebied van natuurherstel, water en klimaat. Het akkoord beschrijft de wijze waarop de landbouwsector haar aandeel gaat leveren aan de opgaven. Deze zijn ingrijpend en vragen van alle bedrijven meer of minder grote aanpassingen. De opgaven werken verschillend uit per sector en per gebied. De landbouw is doorlopend in ontwikkeling en heeft laten zien dat oplossingen mogelijk zijn. Daarnaast kunnen de afspraken over de inzet van de keten in het Landbouwakkoord een mix zijn van vrijwillige en wettelijke maatregelen.
- Het akkoord moet ook bijdragen aan het stapsgewijze herstel en een constructieve samenwerking tussen kabinet, sector en maatschappij.
- De doelen en structurerende keuzes uit de kaders/brieven vanuit het NOVEX-programma, het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en de Kamerbrief Water Bodem Sturend zijn niet onderhandelbaar.
- De urgente thema's piekbelasters, PAS-melders en de Kritische Depositie Waarde (KDW) maken geen onderdeel uit van het Landbouwakkoord, maar worden met de betrokken partijen in goede afstemming met het traject van het Landbouwakkoord parallel behandeld.
- De fasering op hoofdlijnen
  - Fase 1) Betekenis geven aan de gezamenlijke visie 2040 en toekomst voor de sector (Januari)
  - Fase 2) Uitwerken van de ontwikkelpaden en verdienvermogen (januari/februari)
  - Fase 3) Formuleren bouwstenen voor Landbouwakkoord (februari)
  - Fase 4) Formuleren van concrete afspraken en voorstellen op de thema's op te nemen in het akkoord (maart)

3. Water en bodem sturend

- Enkele voorbeelden van juridische patselling:
  - A.g.v. het niet halen van natuurdoelen i.v.m. stikstofdepositie worden ook projecten gehinderd die natuurverbetering tot doel hebben (zoals de aanleg van nevengeulen om de rivier natuurlijker in te richten).
  - Chemische normen zijn nodig voor de bescherming van mens en milieu. Door strenge chemische waternormen (zoals PFAS) wordt baggeren en ander grondverzet echter beperkt (bagger/grond mag niet verplaatst worden buiten waar gebaggerd wordt), terwijl dat netto geen effect heeft op de omgevingskwaliteit.

- Door een uitspraak van het European Court of Justice i.v.m. de Water Framework Directive (KRW) is ook tijdelijke achteruitgang niet meer toegestaan. Dit geeft een ernstige belemmering bij de uitvoering van veel projecten.
- Voor de ene richtlijn (KRW) moeten we natuurlijke processen herstellen, voor de andere (Bird- en Habitatdirective) moeten we bestaande waarden behouden. Dat gaat vaak niet samen.
- Aandacht voor het risico op 'legal stalmate' is voor NL van belang want we worden beperkt door de uitleg van EU regels bij nieuwe ontwikkelingen (dijkversterking, klimaatadaptatie) én in het nemen van maatregelen om te voldoen aan EU doelen.
- Dit punt sluit goed aan bij het narratief, waarin is benadrukt dat de Nederlandse situatie zich kenmerkt door een omvangrijke bevolking op een relatief klein grondgebied met een sterke economie. Schaarste aan ruimte en ook schaarste aan milieuruimte is evident en vereist mogelijkheden tot flexibiliteit en maatwerk.
- 'Legal stalmate' heeft twee dimensies. De EC kan allerlei zaken meewegen voordat wordt overgegaan tot een inbreukprocedure. In het nationale recht worden de regels zwart-wit uitgelegd en de gevolgen daarvan kunnen voor een lidstaat groot zijn.
- Tot slot, de EC weet dat NL nog grote opgaven heeft rond bijvoorbeeld natuur en water. Het is goed daaraan te refereren om te voorkomen dat de indruk bestaat dat we met de behoefte aan flexibiliteit en onze bijzondere situatie alleen uit zijn op verder uitstel van moeilijke keuzes.

4. Bronbeleid

- Europees bronbeleid is voor veel van de Nederlandse transitie een centraal instrument. Het Europese Fit for 55 pakket is hiervan een goed voorbeeld, bijvoorbeeld de CO2-emissienormen voor lichte voertuigen.
- Daarnaast strekt dit zich ook uit naar bijvoorbeeld de Industriële Emissie Richtlijn (momenteel in onderhandeling) en de aankomende herziening van de REACH-verordening. IenW staat op beide voorstellen een ambitieuze aanpak voor, die (zowel nationaal als Europees) vanuit verschillende lobby-invalshoeken onder druk staat (m.n. industrie). Voorbeeld REACH:
  - De Europese Chemicaliënstrategie (Chemicals Strategy for Sustainability - CSS) kondigt een groot aantal wijzigingen aan om het beleid zodanig te moderniseren dat mens en milieu geen netto negatieve effecten van chemische stoffen ondervinden.
  - Die wijzigingen gaan voor een groot deel via het aanpassen van de REACH verordening. De Commissie heeft de voorgenomen publicatiedatum uitgesteld, vermoedelijk

5.1.2a

5.1.2a
  - De Commissie nadert echter het eind van zijn termijn en daarmee is de ambitieuze inzet van de CSS in gevaar.
- Een ander voorbeeld van belangrijk en effectief bronbeleid, i.c.m. de aanstaande REACH-herziening, is de Nederlandse inzet met een aantal EU-lidstaten om te komen tot een verbod op PFAS. Dit werkt direct door in Nederlandse situatie t.a.v. bijvoorbeeld de Kaderrichtlijn Water (KRW) of de a.s. bodemwetgeving.

5. Natuurherstel

- Het voorstel van de Commissie voor een verordening tot Natuurherstel bevat een aantal bindende, kwantitatieve en absoluut geformuleerde voorschriften. Voor dichtbevolkte lidstaten of regio's, waarin elke vierkante centimeter telt, heeft dit grote consequenties omdat andere, essentiële nationale beleidsdoelen disproportioneel in de knel komen.
- Het betreft doelen op het gebied van woningbouw, groene energietransitie, infrastructuur, landbouw, visserij en andere economische activiteiten.
- Het voornaamste voorschrift in de verordening behelst de voorgestelde verplichting om verslechtering van (herstelde) gebieden buiten Natura 2000 te verbieden. Hierbij wordt wel een uitzondering voorgesteld, maar deze mogen alleen per project worden toegestaan.
- Dit zou betekenen dat voor elk project buiten Natura 2000 moeten worden onderzocht of verslechtering ontstaat, wat -naast een forse administratieve lastenverzwaring- de facto tot een stagnatie zou leiden van uitvoering van de andere nationale beleidsdoelen.
- Verder stelt de Commissie voor om lidstaten te verplichten tot het behalen van kwalitatieve en kwantitatieve doelen voor stedelijke vergroening. Deze bindende verplichtingen bemoeilijken de Nederlandse toch al complexe ambities ten aanzien van woningbouw verder.

Dossier Bezoek Timmermans

- In de raadsonderhandelingen (20 juni 2023 beoogde adoptie van de raadpositie in de Milieuraad) worden momenteel onderdelen van de voorgestelde verordeningen afgezwakt, echter nog onvoldoende. Ook het Europees Parlement bepaalt in juli zijn positie. Deze zal naar verwachting per saldo geen afzwakkingen van het Commissievoorstel inhouden. De triloog tussen de Raad, het EP en de Commissie moet in december tot een politiekakkoord leiden.